

Nr 373.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till rikets allmänna kartverk; given Stockholms slott den 26 februari 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

l:o.

att

dels godkänna de av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslagen till avlöningsstat och övergångsstat för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk att gälla från och med år 1919;

dels förklara, att för åtnjutande av de i samma stater upptagna avlöningsförmåner skola gälla de för dylika förmåner å den nuvarande staten stadgade villkor och bestämmelser med de av departementschefen tillstyrkta ändringar och tillägg;

dels förklara, att den, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning å kartverkets avlöningsstat, skall vara pliktig underkasta sig de för avlöningsförmånernas åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser samt att den innehavare av ordinarie befattning vid kartverket, vilken icke före den 1 december 1918 anmäler, att han vill övergå till ny stat och underkasta sig de för avlöningsförmåner enligt densamma stadgade villkor och bestämmelser, och vilken ej heller kan lagligen därtill förbindas, skall varda bibehållen vid de enligt dittills gällande stat honom tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels och höja de under anslagstiteln »rikets allmänna kartverk» å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppförda särskilda anslag, nämligen:

bestämda anslaget från	kronor	167,920
med	»	38,525
till	»	206,445;
förslagsanslaget från	»	28,580
med	»	875
till	»	29,455
samt reservationsanslaget från	»	144,300
med	»	57,500
till	»	201,800;

2:o.

att för diverse behov vid rikets allmänna karterk å *extra stat* för år 1919 anvisa ett reseervationsanslag av kronor 16,000;

3:o.

att för diverse behov vid rikets allmänna kartverk å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av kronor 61,500.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandshållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd. och ypperst städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26
februari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petersson anförde:

I:o

I den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels i punkten 91 under nionde huvudtiteln att i avbidan på den proposition angående ökat anslag till rikets allmänna kartverk, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, beräkna en förhöjning i ordinarie anslaget till nämnda kartverk från 340,800 kronor med 89,200 kronor till 430,000 kronor, dels ock i punkten 92 av samma huvudtitel att i avbidan å blivande proposition angående anslag till diverse behov vid rikets allmänna kartverk beräkna för detta ändamål å extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 10,000 kronor. Därjämte har Kungl. Maj:t i punkten 24 av den samma dag avlåtna propositionen angående tilläggsstat för år 1918 föreslagit riksdagen att i avbidan på blivande proposition angående anslag för diverse behov vid rikets allmänna kartverk för detta ändamål å tilläggsstat för år 1918 beräkna ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

**Ordinarie
anslaget till
rikets all-
männa kart-
verk.**

Jag anhåller nu att få underställa Eders Kungl. Maj:ts prövning frågorna om äskande av anslag av riksdagen för de sålunda angivna ändamålen.

Nuvarande
stat m. m.

Det ordinarie anslaget till rikets allmänna kartverk upptages enligt beslut av 1912 års riksdag sålunda:

<i>Bestämt anslag:</i>	
Till avlöningar	kronor 167,920.
<i>Förslagsanslag:</i>	
» ålderstillägg	» 28,580.
<i>Reservationsanslag:</i>	
» kartarbeten m. m.	» 144,300.
Summa kronor 340,800.	

För den civila personalen vid kartverket gäller enligt beslut vid samma riksdag följande avlöningsstat och övergångsstat, motsvarande förenämnda anslag till avlöningar och ålderstillägg:

A. Avlöningsstat.

I. Bestämt anslag.	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-tillägg	Summa	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
1. Den geodetiska avdelningen.					
1 observator	2,600	1,400	—	4,000	Härtill kunna komma fyra ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 år. Av varje ålderstillägg utgöra 350 kronor lön och 150 kronor tjänstgöringspennningar.
1 do	2,600	1,400	—	4,000	
1 geodet	2,000	1,000	—	3,000	
5 geodeter	10,000	5,000	—	15,000	
2. Den topografiska avdelningen.					
1 manlig ritare eller gravör	1,300	800	300	2,400	Härtill kunna komma fyra ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 år. Av varje ålderstillägg utgöra 300 kronor lön och 100 kronor tjänstgöringspennningar.
11 manliga ritare eller gravörer	14,300	8,800	3,300	26,400	
Till arvode åt manlig ritare eller gravör, som förordnas att biträda vid ritar- och gravörlarbetenas övervakande och ledning ävensom vid instruktion av yngre ritare och gravörer	—	—	—	300	

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
3. Avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartarbeten.					
1 arbetschef	4,400	2,000	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor. } Härtill kunna komma fyra ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10, 15 och 20 år. Av varje ålderstillägg utgöra 350 kronor lön och 150 kronor tjänstgöringspenningar.
1 kartograf	2,000	1,000	—	3,000	
17 kartografer	34,000	17,000	—	51,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 kvinnlig ritare	900	550	150	1,600	
7 kvinnliga ritare	6,300	3,850	1,050	11,200	
Till ersättning åt de geodeter och kartografer, vilka förordnas att biträda med ledning och tillsyn under fältarbeten	—	—	—	1,500	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 d:o	700	350	150	1,200	
Till arvoden åt extra personal gratifikationer åt ritare och gravörelever samt vikariatsersättningar	—	—	—	24,000	
Säger	—	—	—	156,200	
II. Förslagsanslag.					
Till ålderstillägg	—	—	—	27,600	
Summa	—	—	—	183,800	

Ann. 1. Den i staten upptagna avlöningen till arbetschefen vid avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartarbeten utgår endast under förutsättning, att han icke är militär i aktiv tjänst, i vilket fall han endast äger uppbära arvode å 1,000 kronor.

Ann. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

B. Övergångsstat.

	Kronor	
I. Bestämt anslag.		
1 topograf. arvode, utgörande efter stadgat avdrag	2,930	Till detta begynnelsearvode, varav 1,000 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar, kunna komma fyra ålders- tillägg efter respektive 5, 10, 15 och 20 år; utgörande dessa ålderstillägg, likaledes efter stadgade avdrag, det första och det tredje vardera 490 kronor samt det andra och det fjärde vardera 485 kronor. Av varje ålderstillägg anses 150 kronor motsvara tjänstgöringspenningar.
3 topografer, d:o d:o	8,790	
Säger	11,720	
II. Förslagsanslag.		
Till ålderstillägg	980	
Summa	12,700	

För kartverket fastställs årligen av Kungl. Maj:ts inkomst- och utgiftsstat för det kommande året. Den av Kungl. Maj:ts den 31 december 1917 sålunda fastställda staten för år 1918 upptager följande specifikation till posten i avlöningsstaten till arvoden åt extra personal m. m., utökad med hänsyn till att en kartografbefattning för närvarande är obesatt med därför avsett avlöningsbelopp å 3,000 kronor, nämligen:

Till arvoden åt extra personal, gratifikationerna åt ritare- och gravörelever samt vikariatsersättningar:

Till adjutanten i kartverkschefens expedition	kronor	1,000
» 1 geodetaspirant	»	2,000
» 1 kartograf	»	2,932
» 1 kartografaspirant	»	2,000
» 1 dito	»	2,000
» 2 extra ritare samt tillfällig rithjälp, förslagsvis	»	5,700
» 2 extra gravörer, förslagsvis	»	3,900
» extra arbetskraft i geodetiska avdelningen	»	2,000
» vaktmästarbiträden	»	1,700
» vikariatsersättning	»	3,768

Summa kronor 27,000.

Ur de för åtnjutande av de i avlöningsstaten upptagna avlöningar stadgade villkor må här einras, att innehavare av ordinarie civil befattning vid kartverket skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet eller jämkning i åligganden, som vid möjligen inträdande förändrad organisation av verket eller dess särskilda avdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, ävensom därest verkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att det-samma ej längre kan anses sasom självständigt verk, eller därest vissa ifrågavarande verk tillhörande göromål överflyttas till annat verk eller icke vidare förekomma, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänste-grad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbets-ordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra å befattning med motsvarande eller lik-nande uppgifter i annat verk. Avlöningsvilkoren gälla i tillämpliga delar även beträffande civil topograf å övergångsstat.

Enligt instruktionen för kartverket den 29 oktober 1912 fordras för anställning sasom observator, geodet eller kartograf förutom prov-tjänstgöring vid kartverket viss examen, nämligen för observator filosofie licentiatexamen med ettdera av ämnena astronomi eller geodesi, för geodet filosofisk ämbetsexamen eller filosofie kandidatexamen, vardera med minst betyget med beröm godkänd i ettdera av ämnena astronomi eller mate-matik, samt för kartograf lantmäteriexamen. Manlig ritare eller gravör skall för att vinna ordinarie anställning vid kartverket hava fyllt 22 år.

För så vitt tjänstgöringen är förlagd till verkets lokaler i Stock-holm, skall den dagliga arbetstiden å tjänsterummet varje söckendag utgöra för manliga ritare och gravörer sju timmar samt för övriga civila ordinarie befattningshavare ävensom för civila topografer sex timmar. Under fältarbeten, vari ritare och gravörer i regel icke deltaga, är den dagliga arbetstiden längre.

Tillika har genom kungl. brev den 29 oktober 1912 bestämts, att under fältarbeten samt vid resor till och från arbetsorterna observatorer, geodeter, geodetaspiranter, kartografer och kartografaspiranter samt civila topografer äga uppbära resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klassen i resereglementet. I förekommande fall åtnjuta ritare och gravörer dylik ersättning enligt femte klassen.

Därutöver åtnjuter civil befattningshavare, som förrättar geodetiska fältarbeten, under dylika arbeten en särskild gottgörelse med 1 krona 50 öre om dagen.

Inkomna
framställ-
ningar.

I en av chefen för rikets allmänna kartverk med skrivelse den 1 december 1915 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning hava observatorerna vid nämnda kartverk anhållit om beredande åt dem av förbättrade avlöningsförhållanden. Vidare hava i särskilda av kartverkschefen med skrivelser den 20 december 1915 och den 3 januari 1916 till Kungl. Maj:t överlämnade framställningar geodeter och kartografer ävensom mauliga ritare och gravörer vid verket anhållit om förbättring i sina avlöningsförhållanden.

I samtliga dessa ärenden har löneregleringskommittén avgivit betänkande den 6 november 1917.

Jag anhåller nu att först få lämna en kortfattad redogörelse för innehållet i personalens särskilda framställningar.

Observato-
rerna.

I sin förevarande framställning hava observatorerna erinrat om nuvarande avlöningsförmåner och kompetensvillkor för observatorsbefattningarna ävensom om den till grund för nu gällande avlöning liggande jämställdheten med tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning.

Observatorerna framhålla — förutom jämställdhet med hänsyn till examenskompetens — det synnerligen likartade arbete, som en observator vid kartverket och en statsgeolog hade att utföra. Under byråarbetet utförde båda vetenskapligt arbete med i huvudsak praktiskt ändamål, och båda hade att under viss tid av året företaga fältarbeten inom olika delar av landet. Att observatorerna i kompetenshänseende väl vore jämställda med statsgeologerna, framginge även av de arbeten, de hade att utföra. Under byråarbetena skulle observatorerna nämligen leda de skilda arbeten, som komme i fråga, utföra de mera krävande geodetiska och de astronomiska beräkningarna, verkställa redigeringsarbeten av såväl det nya som det äldre, förut blott delvis bearbetade observationsmaterialet samt i förekommande fall vikariera för professorn vid generalstaben. Under fältarbeten hade de att utföra triangelmätningar av första ordningen, basmätningar och astronomiska bestämningar. Att härför fordrades en omfattande vetenskaplig specialutbildning, syntes dem ligga i öppen dag.

Även i ett annat avseende vore observatorerna i samma belägenhet som statsgeologerna. Det vore nämligen för dem svårt att erhålla extra arbeten utom verket, varigenom de skulle kunna söka förbättra sin ekonomiska ställning. Mera omfattande sådant arbete förhindrades genom de geodetiska fältarbetena, som i allmänhet påginge omkring fem månader av året.

Efter påpekande av de stegrade levnadsomkostnaderna och svårigheten att med familj kunna leva i huvudstaden på en inkomst av 3,700 kronor (= nuvarande avlöning, sedan obligatoriska pensionsavgifter avdragits), erinna observatorerna, dels att enligt den år 1914 av riksdagen fastställda nya lönestaten för Sveriges geologiska undersökning avlöningen för statsgeologerna utginge enligt andra normalgraden, dels att riksdagen år 1913 fastställt motsvarande avlöningsförmåner för meteorologerna vid meteorologiska centralanstalten, med vilka observatorerna vid kartverket i mycket vore jämförbara med avseende å såväl kompetens som arbete, dels ock att löne-

regleringskommittén i sitt den 6 mars 1913 avgivna betänkande angående hydrografiska byrån föreslagit enahanda avlöning för byråingenjörerna vid samma byrå.

Till bemötande av den invändningen, att endast några få år förflutit, sedan nu gällande avlöningsförmåner fastställts, framhålla observatorerna, att vid kartverkets löne reglering år 1912 de två observatorsbefattningarna blevo nyinrättade och att löneförmånerna därför fastställdes efter de grunder, som då gällde för de likartade statsgeologtjänsterna, men att innehavarna av sistnämnda tjänster redan då framhållit dessa löneinkomsters otillräcklighet. Av såväl formella som i än högre grad reella skäl syntes det därför ej kunna anses obilligt, att även observatorerna sökte erhålla förbättring av sina lönevillkor, sedan de tjänstemän, med vilka de jämförts, redan erhållit en sådan.

På grund av vad sålunda anförts hemställa observatorerna, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida icke åt observatorerna vid rikets allmänna kartverk skulle kunna beredas samma löneförmåner, som åtnjötes av tjänstemän inom andra normalgraden i centrala ämbetsverk, samt huruvida icke — särskilt med hänsyn till rådande dyrtid — dessa löneförmåner skulle kunna beredas dem retroaktivt från den 1 januari 1916.

Geodeterna hava i sin framställning — efter erinran om nu gällande avlöningsförmåner och kompetensvillkor — framhållit, hurusom i likhet med observatorerna geodeterna hade att utföra första ordningens triangelmätningar, basmätningar och astronomiska bestämningar samt i förekommande fall vore skyldiga vikariera för observatorer. Att härför fordrades en rätt omfattande vetenskaplig specialutbildning, låge i öppen dag.

Efter vidare erinran, hurusom vid uppgörande av förslag till nu gällande lönestat geodeterna ansetts närmast böra jämföras med adjunkter vid rikets allmänna läroverk samt hurusom vid 1912 års riksdag en ny ordinarie geodetbefattning, benämnd aktuarie, inrättats vid sjökartverket med i huvudsak samma kompetensfordringar som för geodet vid rikets allmänna kartverk men med avlöning såsom för tjänsteman i första normalgraden, framhålla geodeterna, att denna skillnad i avlöning motiverats av att geodet vid rikets allmänna kartverk förutsattes komma att delta i fältarbeten omkring fem månader av året, under det att aktuarien vid sjökartverket, såvitt då kunde förutses, endast under en, högst två månader komme att användas vid dylika. Häremot hade chefen för rikets allmänna kartverk i kartverkskommissionen reserverat sig, och erfarenheten hade visat, att aktuariens fältarbeten överskridit och komme att väsentligt överskrida förenämnda en à två månader, under det att geodet under åren 1913—1915 deltagit under 3—5 månader i fältarbeten.

I avseende å kompetens och tjänsteförhållanden syntes sålunda faktiskt geodet vid rikets allmänna kartverk och aktuarien vid sjökartverket jämförda.

Geodeterna erinra ock om det av den s. k. lärarlönenämnden i dess den 31 oktober 1914 avgivna betänkande förelagda förslag angående avlöningsförbättring för adjunkterna vid de allmänna läroverken (begynnelseavlöning 3,700 och slutavlöning 5,700 kronor, vartill i Stockholm skulle komma kommunalt hyresbidrag med 500 kronor) samt om läroverksöverstyrelsens däröver avgivna utlåtande, däri för adjunkter föreslagits en begynnelseavlöning av 4,200 kronor med tre ålders-tillägg à 500 kronor.

Beträffande behovet av en löneförbättring framhålla geodeterna huvudsakligen följande. De hade ej på grund av fältarbetena möjlighet att med extra arbete utom verket i någon väsentlig mån förbättra sin ekonomi. Deras pension understige med 300 kronor tjänstemännens av första lönegraden, och dock vore deras arbete ytterst slitsamt under de krävande fältarbetena.

Att geodeterna ej nu begärde samma löneförmåner som de för läroverksadjunkter föreslagna utan de något lägre för första gradens tjänstemän berodde därpå, att de ansågo sin tjänsteställning och sitt arbete mera likartat de senares samt att vid en möjligen inträdande förändrad organisation eller överflyttning av kartverket eller någon dess avdelning till annat verk de genom sina fullmakter vore underkastade följderna härav och deras ställning i det nya verket då givetvis bleve densamma som förstegradstjänstemännens.

På grund av vad sålunda framhållits, hemställa geodeterna, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida icke åt dem skulle kunna beredas samma löneförmåner, som åtnjotes av tjänstemän inom första normalgraden i centralt ämbetsverk, samt huruvida icke med hänsyn till rådande dyrtid dessa löneförmåner skulle kunna beredas dem från och med den 1 januari 1917.

I en till lönerogleringskommittén ingiven framställning har därefter geodeten William Nilson å geodeternas vid kartverket vägnar föreslagit det tillägget till förenämnda av geodeterna gjorda framställning, att hittillsvarande titel geodet måtte ändras till statsgeodet. Till stöd härför har framhållits, att flera privata experter på triangelmätningens område kallade sig geodeter.

Kartograferna.

I den av kartograferna avgivna framställningen erinras om nuvarande avlöningsförmåner och kompetensvillkor samt framhållas enahanda jämförelsepunkter med andra statstjänstemän (lantmäteristyrelsens byråingenjörer samt läroverksadjunkter), som kommit till synes i geodeternas framställning.

I fråga om behovet av en löneförbättring framhålla kartograferna, att under rådande dyrtid begynnelseavlönningen, 3,000 kronor, ej kunde vara tillräcklig för en familjeförsörjande tjänsteman, som måste hava sin vistelseort i Stockholm. Härjämte betona de ett förhållande, som vore av rätt tryckande beskaffenhet i ekonomiskt avseende och som måhända ej nog beaktats vid behandlingen av deras avlöningsfråga, nämligen att kartografer med familj under 5 månader måste hålla sig med bostad på två platser, dels i kartverkets huvudstation, Stockholm, dels i den trakt, där fältarbetet under dessa 5 månader bedreves. Somliga kartografer, de vid stomkarteavdelningarna och avvägningen, måste periodvis till och med vidkännas utgiften för hyrande av tre bostäder. Dagtraktamentet bleve under sådana förhållanden särskilt med nu stegrade levnad-kostnader otillräckligt.

Någon möjlighet att med enskilt arbete underhjälpa den ekonomiska ställningen förefunnes ej för kartograferna på grund av kartverkets fältarbeten under 5 månader av året. Semester medgäves nämligen icke under denna tid, maj—september, då eljest arbeten av mot deras utbildning svarande beskaffenhet helst kunde utföras. Tjänstledighet utöver semestern mot avstående av tjänstgöringspenningar kunde vid kartverket på grund av kartografernas fåtal och det tid och arbete krävande ekonomiska kartarbetet, vanligen berörande tre län samtidigt, ej heller lämpligen utan förbiseende av statens intresse medgivas.

Kartograferna hemställa alltså, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder,

varigenom åt dem från år 1917 skulle kunna beredas de löneförmåner, som åtnjotes av tjänstemän i första normalgraden i centralt ämbetsverk.

Vad slutligen beträffar den av manliga ritare och gravörer vid rikets allmänna kartverk gjorda framställningen, avser det där framlagda förslaget, att bemälda tjänstemän skulle erhålla lön 1,700 kronor, tjänstgöringspenningar 1,000 kronor och ortstillägg 300 kronor eller tillhopa 3,000 kronor, jämte tre ålderstillägg à 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring.

Som stöd för framställningen åberopas i främsta rummet rådande höga levnadsomkostnader. Vidare framhålls huvudsakligen följande.

I olikhet mot vad fallet vore med övriga manliga tjänstinnehavare inom kartverket kunde ritarna och gravörerna icke hänvisa till någon annan kategori av statstjänstemän, vilkas avlöningsstat skulle kunna tjäna till jämförelse vid bedömandet av deras löneförhållanden.

Av en jämförelse med andra befattningshavare inom kartverket framginge, att en viss, ej alltför stor skillnad i avlöningshänseende hittills förefunnits mellan geodeter och kartografer å ena sidan samt ritare och gravörer å den andra. Vid 1912 års riksdag hade de senare tillerkänts en avlöning av lägst 2,400 kronor och högst 4,000 kronor, medan geodeter och kartografer erhållit lägst 3,000 kronor och högst 5,000 kronor, alltså en skillnad av i lägsta lönegraden 600 kronor och i den högsta 1,000 kronor. Skulle emellertid sistnämnda tjänstemän vid förnyad löne-reglering inom den närmaste tiden komma att erhålla begärd förhöjning, under det att ritarnas och gravörernas avlöningar lämnades oförändrade, syntes det, som om ovanberörda skillnad i inkomster skulle bli större, än vad som kunde anses vara förenligt med rätt och billighet.

Såsom ett ytterligare skäl till en löneförhöjning åberopades det förhållandet, att den slutavlöning, 4,000 kronor, som ritare och gravörer enligt nuvarande bestämmelser kunde uppnå, bibehållits oförändrad under flera årtionden, trots att levnadsomkostnaderna under samma tidrymd varit stadda i oavbruten stegring. I likhet med övriga civila tjänstemän inom kartverket vore ritarna och gravörerna därjämte sedan år 1913 uteslutna från möjligheten att genom övertidsarbete åt kartverket bereda sig ökade inkomster.

Chefen för rikets allmänna kartverk har tillstyrkt samtliga dessa framställningar, under framhållande att en eventuell höjning av ifrågasvarande befattningshavares avlöningsförmåner syntes böra medföra såväl höjning i avlöningarna för å övergångsstaten kvarstående tre civila topografer vilka avlönades efter samma grunder som geodeter och kartografer, som ock en proportionell höjning av avlöningarna för kartverkets övriga civila personal.

Löneregleringskommitténs yttrande är av följande huvudsakliga innehåll:

»Då senaste lönereglering för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk var föremål för riksdagens prövning, förklarade riksdagen, att den vid granskning av Kungl. Maj:ts då föreliggande förslag ej kunnat undgå att finna, att orga-

Manliga
ritare och
gravörer.

Chefen för
rikets
allmänna
kartverk.

Löneregleringskom-
mittén.

nisationen av allmänna kartverket och arbetssättet vid detsamma icke vore i alla avseenden ändamålsenliga. De brister, som därvid förefunnes, hade också, enligt vad riksdagen anförde, vid flerfaldiga föregående tillfällen blivit offentligt påvisade, och till deras avhjälpande hade visserligen reformer tid efter annan vidtagits, men orsaken till, att de fortfarande syntes bestå, ansåg riksdagen ligga däri, att reformerna städse varit endast partiella och aldrig blivit byggda på en allsidig utredning, som toge organisationsfrågan i ögonsikte ända från grunden.

Då en grundlig utredning i avseende på kartverkets organisation således syntes riksdagen av behovet påkallad, kunde enligt riksdagens mening däri anses ligga ett talande skäl för att icke då genom en löneroglering föregripa denna utredning, men de skäl, som av vederbörande departementschef anförts för att med det snaraste bereda kartverkets personal en bättre och framför allt tryggare ställning, syntes riksdagen så övertygande, att därmed ej utan verklig olägenhet syntes kunna anstå. De av Kungl. Maj:t föreslagna villkoren för löneförmånernas åtnjutande vore också enligt riksdagens uppfattning fullt betryggande i det avseendet, att även vid en tilläventyrs företagen omorganisation personalens övergång till nya tjänstgöringsförhållanden utan svårighet skulle kunna genomföras.

Kommittén har velat bringa detta riksdagens uttalande i erinran, då nu fråga föreligger om en ny reglering av avlöningsförhållandena för de flesta civila befattningshavarna vid allmänna kartverket.

De framställningar, över vilka kommittén nu har att yttra sig, innebära, dels att observatorerna, vilka för närvarande äro i avlöningshänseende jämställda med lektorer vid de allmänna läroverken, måtte erhålla enahanda avlöningsförmåner, som åtnjutas av tjänstemän inom andra normalgraden i centrala ämbetsverk, dels att geodeter och kartografer, vilka nu äro i avlöningshänseende likställda med adjunkter vid de allmänna läroverken, måtte komma i åtnjutande av samma avlöningsförmåner, som tillkomma första gradens tjänstemän i de centrala verken, dels att de å övergångsstat uppförda topograferna, vilka åtnjuta arvoden till enahanda belopp, som är bestämt i avlöning för kartograf, minskat med en mot pensionsavgift svarande summa, allt fortfarande måtte avlönas efter samma grunder som geodeter och kartografer, dels ock att manliga ritare och gravörer måtte erhålla en avlöningsförhöjning, som innebure i stort sett ett bibehållande av ungefärligen nuvarande relation mellan deras avlöningsförmåner och de avlöningar, som nu åtnjutas av geodeter och kartografer.

Vad då först beträffar det föreslagna jämställandet av observatorerna med andra gradens tjänstemän, vill kommittén erinra, hurusom, då vid 1914 års senare riksdag förslag om ny löneroglering för Sveriges geologiska undersökning förelåg, statsgeologerna, vilka förut varit i avlöningshänseende likställda med lektorer vid de allmänna läroverken, erhöilo enahanda avlöningsförmåner, som tillkomma andra gradens tjänstemän. Observatorerna vid rikets allmänna kartverk torde med avseende å såväl kompetens som arbete vara i mycket jämförbara ej allenast med statsgeologerna utan även med meteorologerna vid meteorologiska centralanstalten och byråingenjörerna vid hydrografiska byrån. Meteorologerna åtnjuta för närvarande avlöning efter andra normalgraden, och för omförmälda byråingenjörer föreslog kommittén i sitt den 6 mars 1913 avgivna betänkande angående hydrografiska byrån enahanda avlöningsförmåner. I det förslag till stat för en riksanstalt för meteorologi och hydrografi, som framlagts i det av kommittén den 1 juni 1917 av-

givna betänkande angående sammanförande till en gemensam institution av vissa smärre vetenskapliga anstalter m. m., har kommittén upptagit nämnda avlöningstyp för sex tjänstemän under benämning förste statsmeteorologer och förste statshydrografer. Erinras må ock, att i staten för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet avlöningarna för överassistenterna äro upptagna med de belopp, som tillkomma tjänstemän i andra normalgraden vid centrala ämbetsverk.

Kommittén finner det för den skull billigt, att jämväl observatorerna vid rikets allmänna kartverk komma i åtnjutande av enahanda avlöningsförmåner, som åtnjutas av andra gradens tjänstemän, och får följaktligen förorda vad i detta avseende begäres.

Likasom alltså enligt kommitténs mening observatorerna borde jämsättas i avlöningshänseende med tjänstemän i andra normalgraden i centrala ämbetsverk i stället för med lektorer, synes ock geodeters och kartografers nuvarande jämsättelighet i avlöningshänseende med adjunkter vid de allmänna läroverken böra upphöras samt geodeter och kartografer i stället, såsom de själva begärt, i nämnda hänseende jämsättas med tjänstemän i första normalgraden vid centrala ämbetsverk. Så är, såsom i geodeternas framställning påpekas, fallet beträffande den å sjökarteverkets stat uppförde aktuarien, vilken, enligt den för sjökarteverket den 22 november 1912 utfärdade instruktion (§ 7) har att utföra geodetiska mätningar och beräkningar ävensom andra observationer eller beräkningar, som falla inom området för kartverkets verksamhet, varjämte honom ock åligger att hava tillsyn över verkets koncept- och originalmätningsskator ävensom över dess samling av andra kartor och böcker. I det nyssberörda förslaget till stat för en riksanstalt för meteorologi och hydrografi har kommittén ock upptagit fyra tjänstemän av första lönegraden under benämningarna statsmeteorolog och statshydrograf.

Vidkommande den till kommittén ingivna framställningen angående förändring av benämningen geodet till statsgeodet, vill kommittén erinra, hurusom de tjänstemän vid Sveriges geologiska undersökning, om vilka i det föregående varit fråga, numera benämnas statsgeologer ävensom att kommittén i sitt ovannämnda förslag till stat för en riksanstalt för meteorologi och hydrografi upptagit tjänstemän under benämningarna statsmeteorolog och statshydrograf. Beträffande det önskemål i enahanda hänseende, som nu gjorts gällande från de vid rikets allmänna kartverk anställda geodeternas sida, har kommittén visserligen hyst en viss tvekan om lämpligheten att endast för dessa befattningshavare i staten för kartverket införa förändrad benämning (*statsgeodeter*), under det en motsvarande förändring i andra uti denna stat upptagna befattningshavares titulatur icke skulle äga rum, men har kommittén, utan att göra något ytterligare uttalande i denna fråga, velat överlämna densamma till Kungl. Maj:ts avgörande.

Vid bifall till vad kommittén nu i avlöningshänseende förordat för geodeter och kartografer vid rikets allmänna kartverk, torde avlöningsförmånerna för de å övergångsstat uppförda civila topograferna böra avpassas efter avlöningarna för geodeter och kartografer.

Beträffande därefter manliga ritare och gravörer må erinras, hurusom dessa för närvarande åtnjuta en avlöning av 2.400 kronor, därav 1.300 kronor lön, 800 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vartill kunna komma fyra ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor. Av ålderstillägget anses 300 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, vadan högsta pensionsunderlaget

för närvarande är 2,500 kronor. Den av manliga ritare och gravörer gjorda framställningen innebär, att avlöningen skulle sättas till 3,000 kronor, därav 1,700 kronor lön, 1,000 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 400 kronor. Skulle ålderstilläggen i sin helhet räknas till lönen, komme högsta pensionsunderlaget följaktligen att utgöra 3,200 kronor.

Kommittén finner billigt, att, liksom för närvarande, en viss relation förefinnes mellan avlöningsförmånerna för å ena sidan manliga ritare och gravörer och å den andra geodeter och kartografer, och anser sig icke böra göra någon erinran mot den föreslagna begynnelseavlöningen. Däremot kan kommittén icke tillstyrka, att för ifrågavarande befattningshavare beloppet av de särskilda ålderstilläggen sättes så högt som 500 kronor, utan böra enligt kommitténs mening ålderstilläggen till dem allt fortfarande utgå vart och ett med 400 kronor.

Bestämmas nu ålderstilläggens antal till tre, vardera å 400 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 år, och hänföras ålderstilläggen även för dessa befattningshavare — liksom för de tjänstekategorier, till vilka observatorer, geodeter och kartografer skulle komma att höra — till själva lönen, komme följaktligen högsta pensionsunderlaget att bliva 2,900 kronor eller 400 kronor mera än för närvarande.

De till kommittén remitterade framställningar, om vilka i förevarande ärende är fråga, äro, såsom förut nämnts, avgivna av observatorer, geodeter och kartografer samt manliga ritare och gravörer vid rikets allmänna kartverk.

Å staten för nämnda kartverk finnas emellertid, utom nu bemälda kategorier av befattningshavare, uppförda dels en arbetschef å avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartarbeten dels ock å samma avdelning kvinnliga ritare ävensom för verket i dess helhet vaktmästare.

För dessa befattningshavare har någon framställning om lönereglering icke blivit till kommittén remitterad.

De kvinnliga ritarna åtnjuta för närvarande en avlöning av 1,600 kronor, därav lön 900 kronor, tjänstgöringspenningar 550 kronor och ortstillägg 150 kronor, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen å 200 kronor efter respektive 5 och 10 år, d. v. s. samma avlöningsförmåner, som nu tillkomma kvinnliga biträden av andra graden. Då kommittén den 10 november 1911 hade att avgiva förslag rörande reglering av löneförhållandena beträffande den civila personalen vid rikets allmänna kartverk, föreslog också kommittén för de kvinnliga ritarna avlöningsförmåner, motsvarande den sedermera av riksdagen antagna högre avlöningstypen för kvinnliga biträden.

I fråga om avlöningsförmåner för kvinnliga biträden vill kommittén i detta sammanhang allenast erinra, hurusom 1917 års riksdag i två särskilda skrivelser, nämligen dels angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen därstädes m. m. dels angående reglering av löneförhållandena m. m. vid statsdepartementen, givit uttryck åt den uppfattningen, att avlöningsförmånerna för skrivbiträden av första (lägsta) lönegraden syntes vara så knappt tillmätta, att någon förhöjning av dem vore påkallad, men att, då frågan härom syntes böra behandlas i ett sammanhang för statsförvaltningen i dess helhet, riksdagen ansett sig ej då böra vidtaga ändring av nuvarande avlöningsförmåner.

Skulle, såsom ock kommittén för sin del finner lämpligt, en reglering av avlöningsförhållandena för kvinnliga biträden av lägsta graden sålunda komma till stånd, torde en sådan enligt kommitténs mening otvivelaktigt komma att utöva inverkan på de avlöningsbelopp, som nu äro fastställda för kvinnliga biträden av andra och tredje graden.

Vad slutligen angår vaktmästare hos centrala ämbetsverk med flera statsmyndigheter, skall kommittén, i anledning av särskild kungl. remiss, inkomma med underdånigt betänkande i fråga om reglering av avlöningsförhållandena för dessa och med dem jämförliga befattningshavare.

De nuvarande observatorerna utnämndes, efter vad kommittén inhämtat, till sina befattningar år 1912. Därest, på sätt kommittén förordat, dessa befattningar skulle komma att förändras till andrageradstjänster, skulle de nuvarande innehavarna av desamma, även om de vid ingången av år 1918 intjänat ett första ålderstillägg, genom erhållande av den för andrageradstjänsteman bestämda begynnelseavlöningen vinna en synnerligen avsevärd löneförbättring. Givetvis bör dem icke för erhållande av ålderstillägg såsom tjänstemän av andra graden medgivas rätt att tillgodoräkna sig tjänstetid före ikraftträdandet av förändringen i lönestaten.

Något, annorlunda torde däremot förhållandet ställa sig för en del av de övriga befattningshavare vid rikets allmänna kartverk, för vilka kommittén i det föregående förordat avlöningsförbättringar.

Beträffande medgivande av sådan rätt, varom här är fråga, för de nuvarande geodeter och kartografer, vilka omedelbart övergå å de föreslagna förstageradstjänsterna, komme, därest erforderlig föreskrift i detta hänseende ej meddelades, den förordade löne regleringen i flera fall att innebära en löneminskning, med hänsyn till de ålderstillägg å nuvarande avlöningar, som hunnit intjänas. Kommittén får i detta hänseende meddela, att av de 6 nuvarande geodeter för närvarande 2 äro i åtnjutande av samtliga medgivna eller alltså fyra ålderstillägg och 3 av ett ålderstillägg, varjämte 1 befinner sig i första lönegraden; att av de nuvarande kartograferna för närvarande 2 äro i åtnjutande av samtliga fyra ålderstillägg, 4 av tre, 6 av två och 4 av ett ålderstillägg, varjämte 1 befinner sig i första lönegraden och 1 kartografbefattning är vakant. Av de nuvarande civila topograferna befinna sig samtliga tre i andra lönegraden, hava alltså ett ålderstillägg.

Vid prövning av denna fråga har kommittén ansett sig böra förorda ett medgivande, att geodet eller kartograf, som under mer än 10 år innan nu avsedda förändringar i lönestaten träda i kraft tjänstgjort i sin befattning, må för erhållande av ålderstillägg till lönen tillgodoräknas tjänstetid, som infallit före nämnda tidpunkt, i vad denna tjänstetid må överstiga 10 år.

Vad slutligen angår manliga ritare och gravörer, får kommittén meddela, att av de nuvarande befattningshavarna 3 för närvarande äro i åtnjutande av samtliga medgivna eller alltså fyra ålderstillägg, 2 av två och 7 av ett ålderstillägg. Jämväl beträffande manlig ritare och gravör torde böra föreskrivas enahanda bestämmelse i förevarande avseende, som kommittén förordat i fråga om geodet och kartograf.

Vad kommittén sålunda förordat i fråga om avlöningsförmåner för observatorer, geodeter, kartografer samt manliga ritare och gravörer skulle föranleda en ökning av det å ordinarie avlöningsstaten för rikets allmänna kartverk uppförda

bestämda anslaget med tillhopa 34,800 kronor. Däremot skulle eventuellt det å samma stat uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg kunna minskas, beroende därpå, att antalet ålderstillägg skulle vid bifall till kommitténs förslag komma att nedsättas, för observatorer från nuvarande 4 till 2 samt för geodeter, kartografer samt manliga ritare och gravörer från nuvarande 4 till 3. Förslaget beträffande de tre civila topograferna skulle betinga en ökning av det bestämda anslaget å övergångsstat med 2,955 kronor.

Vidare vill kommittén erinra, att vad kommittén förordat i fråga om geodeter, kartografer samt manliga ritare och gravörer icke innebär någon ändring av i stat uppfört arvode å 300 kronor till arvode åt manlig ritare eller gravör, som förordnas att biträda vid ritar- och gravörarbetenas övervakande och ledning ävensom vid instruktion av yngre ritare och gravörer; och ej heller av i stat uppfört belopp av 1,500 kronor till ersättning åt de geodeter och kartografer, vilka förordnas att biträda med ledning och tillsyn av fältarbeten.»

Kommittén har föreslagit, att de avsedda förändringarna måtte träda i tillämpning den 1 januari 1919.

I sin hemställan har slutligen löneregreringskommittén föreslagit, bland annat, vissa av de nu föreslagna förändringarna i staten betingade jämkningar i avlöningsvillkoren.

Framställningar av kartografer samt manliga ritare och gravörer.

Med anledning av detta löneregreringskommitténs betänkande hava framställningar om förbättringar i vi-sa hänseenden inkommit från dels kartograferna dels ock de manliga ritarna och gravörerna vid kartverket.

Kartograferna hava riktat sig mot kommitténs förslag, att de för ålderstillägg skulle få tillgodoräkna sig allenast tjänstetid såsom kartografer utöver 10 år före den nya lönestatens trädande i kraft. Denna begränsning skulle för flertalet kartografer få en mycket ödesdiger inverkan. Visserligen skulle av kartograferna en omedelbart få löneförbättring med 1,000 kronor och två med 500 kronor, men de övriga skulle bli alldeles i avsaknad av dylik förbättring, vilken just nu vore välbehövlig. Då tjänstgöringspenningarna nu skulle höjas till 1,500 kronor för alla lönegrader mot för närvarande 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor i de olika lönegraderna, skulle härigenom avdraget vid sjukdomsfall ökas för alla utom dem, som vore i högsta lönegraden. Pensionsunderlagets ökande skulle medföra ökade pensionsavgifter. Av dessa skäl vore det en omedelbar minskning i de flesta kartografernas avlöning, som ställdes i utsikt genom kommittéförslaget. Kartograferna hemställa därför att få tillgodoräkna sig hela den föregående tjänstetiden såsom kartografer.

De manliga ritarna och gravörerna hava först anhållit, att ålderstilläggen för dem måtte bestämmas till 500 kronor i stället för 400 kronor enligt kommitténs förslag. De hava framhållit, att deras slutavlöning vore för närvarande 4,000 kronor och skulle enligt kommittéförslaget

höjas blott till 4,200 kronor. Deras nuvarande slutavlöning hade stått oförändrad i flera årtionden, vadan en höjning med 500 kronor, vilken skulle ske, ifall de tre föreslagna ålderstilläggen sattes till 500 kronor varje, ej syntes obilligt begärd. Därigenom skulle också den nuvarande skillnaden av 1,000 kronor bibehållas mellan slutavlöningen för dem, å ena sidan, samt för geodeter och kartografer å den andra. De ville även framhålla, att deras dagliga arbetstid å tjänsterummet vore en timme längre än sistnämnda tjänstemäns.

Vidare hava dessa ritare och gravörer gentemot kommitténs förslag, att blott tiden över 10 år skulle få tillgodoräknas för ålderstillägg, gjort erinran av samma innehåll som kartograferna. Kommitténs förslag vore för dem ännu ofördelaktigare än för kartograferna, i det att det skulle medföra direkt löneminskning med 200 kronor årligen för en av dem i 15 år, för en i 13 år, för en i 9 år o. s. v. Därför anhölles, att all föregående tjänstetid såsom ritare eller gravörer måtte få tagas i beräkning.

Löneregleringskommittén har i utlåtande den 28 november 1917 över dessa framställningar förklarat sig sakna anledning frångå sitt förslag beträffande beloppet av ålderstillägg till manliga ritare och gravörer samt beträffande ålderstilläggsberäkningen anført följande.

Löneregleringskommittén.

»Vad åter angår den ifrågasatta rätten för såväl manliga ritare och gravörer som kartografer att för erhållande av löneförhöjning förmedelst ålderstillägg tillgodoräkna sig *h. l.* den tjänstetid, som infaller före ikraftträdandet av föreslagna ändringar i lönestaten, vill kommittén erinra, att vad kommittén i detta avseende föreslagit — nämligen en begränsning av tjänstårsberäkningen till tjänstetid över 10 år — står i överensstämmelse med vad riksdagen, på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, i enahanda avseende beslutat vid fastställande av nya stater såväl för Sveriges geologiska undersökning som för lantbruksinstitutet vid Ultuna samt lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.

Vid en lönereglering kunna emellertid givetvis förhållanden inträda, som verka till nackdel för en eller annan befattningshavare, och vid en generalisering av erforderliga övergångsbestämmelser kan det ej alltid ordnas så, att en *löneförbättring* kommer samtliga de befattningshavare, som beröras av ett löneregleringsförslag, till del.

För att förebygga eventualiteter av dylik art givas åtskilliga utvägar. Antingen äga nämligen de tjänstinnehavare, som vid en lönereglering skulle komma i en sämre ställning än de förut haft, rätt att kvarstå på gammal stat, eller ock gives möjlighet att genom personliga lönetillägg tillgodose sådana befattningshavare. Ett annat tillvägagångssätt förordade kommittén i sitt den 28 mars 1914 avgivna betänkande angående ny avlöningsstat för Sveriges riksbank m. m. (delen XLII), där kommittén föreslog, att, därest under något kalenderår tjänstinnehavare, som från förut gällande stat övergått till ny stat, enligt sistnämnda stat i avlöning

uppburit lägre belopp än det, som skulle tillkommit honom, därest han kvarstätt på den äldre staten, han skulle äga att enligt riksbanksfullmäktiges bestämmande åtnjuta sådan fyllnad i avlöningen, att densamma komme att uppgå till sistnämnda belopp. Nämnda tillvägagångssätt vann också riksdagens godkännande.

Vad det nu föreliggande fallet beträffar har kommittén, med föranledande av de gjorda framställningarna och i betraktande av vad däri anföres, velat, till modifierande av vad kommittén i berörda utlåtande av den 6 november 1917 i förevarande avseende föreslagit, tillstyrka, att, utöver vad nu gäller och fortfarande skulle gälla beträffande avlöningsförhöjning, geodet, kartograf eller manlig ritare och gravör, som under mer än fem år, innan nu ifrågavarande förändringar i lönestaten träda i kraft, tjänstgjort i sin befattning, må för erhållande av ålderstillägg till lönen tillgodoräknas tjänstetid, som infallit före nämnda tidpunkt, i vad denna tjänstetid må överstiga fem år.»

Framställning av geodetaspiranten

Från anslagsposten till arvoden åt extra personal, gratifikationer m. m. å 24.000 kronor utgår arvode till en geodetaspirant. Angående arvodets belopp är ej annan bestämmelse träffad, än att löneregleringskommittén i sitt betänkande den 10 november 1911 (delen XXX) angående reglering av löneförhållanden beträffande den civila personalen vid rikets allmänna kartverk uttalade, att arvodet till dylik aspirant icke borde bestämmas till fixt belopp utan till en början utgå med ett relativt lägre belopp och sedan efter hand kunna höjas, dock icke utöver ett visst belopp, vilket syntes lämpligen kunna sättas till 2,000 kronor. Såsom chef för jordbruksdepartementet gjorde jag den 13 januari 1912 vid ärendets föredragning ej någon erinran mot detta kommitténs uttalande och riksdagen godkände utan anmärkning det av mig föreslagna beloppet av ifrågavarande anslagspost.

Nu har geodetaspiranten E. N. U. Landberg i en till Kungl. Maj:t ställd och av kartverkschefen tillstyrkt ansökning anhållit, att maximiavlöningen måtte höjas till 3,000 kronor eller med samma belopp av 1,000 kronor, som utgjorde den föreslagna ökningen i geodets begynnelseavlöning. Han har anfört, att samma skäl talade härför, som av geodeterna åberopats till stöd för deras framställning. För geodetaspirant gällde samma teoretiska kompetensfordringar som för geodet och hans arbete vore detsamma som deras. Befordringsutsikterna vore särskilt dåliga, vadan tjänstetiden såsom aspirant sannolikt bleve relativt lång.

Löneregleringskommittén.

I utlåtande häröver den 17 november 1917 har löneregleringskommittén anfört, att det syntes billigt, att om förslaget om höjning med 1,000 kronor av geodets begynnelselön bifölles, även aspirantens maximiarvode bleve i skäligen mån förhöjt, och att kommittén ej hade något att erinra mot bifall till Landbergs framställning. Emellertid borde även komma under övervägande spörsmålet om höjning av arvo-

dena till kartografaspirater. Dessutom borde uppmärksammas, att förenämnda anslagspost måhända borde höjas.

Därefter har jämväl från de bägge kartografaspiranterna inkommit framställning om avlöningsförhöjning. Även angående dylika aspiranter gäller det uttalande av löneregeringskommittén den 10 november 1911, som jag härövan omförmält beträffande geodetaspiranten. Maximiarvodet har alltså hittills utgjort 2,000 kronor.

Framställning av kartografaspiranter.

Bemälda aspiranter hava, under erinran att kartografs begynnelselön jämte ortstillägg av kommittén nu föreslagits till 2,500 kronor, anhållit, att kartografaspirants avlöning måtte sättas till samma belopp. De hava alltså i sin framställning icke tagit hänsyn till tjänstgöringspenningarna. Såsom motiv hava de hänvisat till kartografernas framställning samt framhållit, att för aspiranterna gällde såsom kompetensfordran avlagd lantmäterieexamen och att de hade samma arbete som kartograferna. Såsom särskilt motiv hava de därjämte åberopat, att de icke hade någon möjlighet till befordran, sedan Kungl. Maj:t den 14 mars 1916 beslutat, att med besättandet av förefintlig eller blivande vakans bland kartografplatserna skulle tillsvidare anstå.

Det av kartografaspiranterna sålunda åberopade Kungl. Maj:ts beslut den 14 mars 1916 föranleddes av den sedan länge oavgjorda frågan, huruvida det ekonomiska kartverkets bearbetande skulle fortsättas eller övergivas, och innehöll, att om ordinarie befattning vid kartverkets ekonomiska avdelning bleve ledig, densamma tillsvidare icke borde tillsättas med ordinarie innehavare utan allenast uppehållas på förordnande. Sedan sådan ledighet uppstått under våren 1917, medgav Kungl. Maj:t den 12 maj 1917, att den kartografaspirant, som bleve förordnad att uppehålla den ledigblivna kartografjänsten, finge, så länge hans förordnande å tjänsten varade, mot avstående av sitt aspirantarvode uppbära hela den med tjänsten förenade begynnelseavlönning med avdrag allenast av den samma tjänst i lägsta lönegraden påvilande pensionsavgift. Tillika föreskrevs, att den till tjänsten förordnade skulle åtnjuta en månads semester årligen och i tillämpliga delar vara underkastad gällande avlöningsbestämmelser. Enligt detta beslut åtnjuter alltså den tillförordnade samma avlöning som ordinarie kartograf men saknar naturligtvis den trygghet, som en ordinarie tjänst bereder, och kommer icke utan särskilda åtgärder i åtnjutande av ålderstillägg eller pension.

Ang. kartografjänsterns tillsättande på förordnande.

Framställning av arbetschefen vid ekonomiska avdelningen.

Vidare har av arbetschefen vid kartverkets ekonomiska avdelning H. Hellberg i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift framhållits, att vid 1912 års löneroglering arbetschefens avlöning avvägdes i förhållande till kartografernas efter omsorgsfulla utredningar i lönerogleringskommittén. Då nu denna kommitté föreslagit avlöningsförhöjning för kartograferna, syntes det vara med rättvisa och billighet förenligt, att någon höjning komme även arbetschefen till del, svarande mot kartografernas.

Framställning av kvinnliga ritare.

Slutligen hava även de åtta ordinarie kvinnliga ritarna vid den ekonomiska avdelningen ävensom en dylik ritare, vilken vikarierar för en av de ordinarie, som på grund av olycksfall och därav ådragen obotlig sjukdom åtnjutit tjänstledighet sedan den 1 augusti 1915, gjort framställning om förbättrade avlöningsförmåner. De ordinarie hava därvid begärt 1,800 kronor jämte fyra ålderstillägg å 300 kronor. Tillika hava de anhållit att i likhet med tjänst innehavare vid statens järnvägar få åtnjuta femton s. k. sjukdagar årligen.

Samtliga nu omförmälda, efter avgivandet av lönerogleringskommitténs betänkande inkomna framställningar hava tillstyrkts av kartverkschefen, vilken därvid hemställt, att vederbörande avlöningstitlar måtte i erforderlig mån höjas samt vikariatsersättningsanslaget ökas med 500 kronor till ökade vikariatsaryoden.

Ang. en tredje vaktmästarbefattning.

I detta sammanhang har jag att anmäla en framställning från kartverkschefen den 9 november 1916 om uppförande å kartverkets stat av en tredje ordinarie vaktmästarbefattning, uti vilken framställning anföres följande:

»Sedan Eders Kungl. Maj:t i nådigt brev den 1 september 1916 anvisat skogshögskolans f. d. lokal vid Djurgårdsbron såsom tjänstelokal för viss del av rikets allmänna kartverk, har det blivit nödvändigt att för denna del — den topografiska avdelningen — anställa särskild vaktmästare.

Då såväl geodetiska som ekonomiska avdelningarna disponera vaktmästare å ordinarie stat, synes vaktmästaren vid rikets allmänna kartverks största afdelning — den topografiska — jämväl böra komma på ordinarie stat mot åtnjutande av enahanda avlöningsförmåner, som äro fastställda i nådiga brevet den 29 oktober 1912.

Enär av i staten för år 1917 under rubriken »till vaktmästarbiträde 1,450 kronor» angivna summan, 900 kronor äro avsedda att utgå till en extra vaktmästare, och då bostad samt bränsle komma att ingå i vaktmästarens avlöningsförmåner, skulle en vaktmästare å ordinarie stat f. n. åsamka statsverket en ökad årlig utgiftsbörda av endast 50 kronor.»

För närvarande avlönas ifrågavarande vaktmästare av medel från den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten å 24,000 kronor till arvoden åt extra personal m. m.

Jag har vidare att anmäla vissa av chefen för rikets allmänna kartverk i skrivelse den 15 november 1917 i samband med ingivande av förslag till inkomst och utgiftsstat för kartverket för år 1918 gjorda framställningar.

Framställningar av kartverkschefen angående bestämda anslaget.

Bemålde chef har därvid först ifrågasatt vissa höjningar av bestämda avlöningsanslaget, avseende avlöningsstatens anslagspost till arvoden åt extra personal m. m. Dessa förslag gälla dels förhöjning med 350 kronor i det till arvoden åt extra vaktmästare avsedda belopp på grund av förlängd tjänstgöringstid för det vaktmästarbiträde, som tjänstgjorde under den tid byråarbetena påginge, dels ock anvisande av ett belopp av 2,000 kronor för extra arbetskraft å den topografiska avdelningen. I det senare hänseendet har kartverkschefen anfört följande:

»Den extra arbetskraft i topografiska avdelningen, för vilken ovannämnda 2,000 kronor äskas, är avsedd att komma till användning för arkiv- och materialändamål.

Enligt § 12 uti gällande instruktion för rikets allmänna kartverk åligger det redogöraren bland annat att vårda generalstabens topografiska avdelning tillhörande handlingar, kartor, instrument och inventarier. Redogöraren vid kartverket, som tillika är redogörare vid generalstaben, har på grund av de med hans tjänst förenade andra göromålen, företrädesvis kassagöromålen, icke kunnat medhinna att åt kart-, plåt- och instrumentvården samt skötandet av materialförrådet ägna tillräcklig, om ens någon tid, utan har kartverkschefen måst uppdraga åt någon av kartverkets gravör- och ritarpersonal att sköta de ifrågavarande delarna av redogörarens åligganden. Har detta varit nödvändigt förut, så har det blivit det i ändå högre grad nu, då topografiska avdelningen, till vilken just hör kart- och plåtarkivet samt instrument- och materialförrådet, förflyttats till annan lokal, belägen på långt avstånd från generalstaben, där redogöraren har sitt tjänsterum.

Det nödvändiga dagliga sysslandet med de ifrågavarande arbetena har emellertid haft den följd, att den gravör, som för närvarande har sig ålagt att jämte sin gravörsyssla sköta om desamma, i avsevärd grad drages från sitt egentliga arbete, något som åter inverkar menligt på kartutgivningen.

Jag finner det därför nödvändigt att, då redogöraren, så länge kartverket är inhytt, såsom nu är fallet, i fem olika lokaler i fyra skilda stadsdelar, omöjligen kan medhinna det dagliga sysslandet med in- och utlämning av kartor, plåtar och materialier ävensom tillsynen över arkivaliernas vård m. m. och då på stat befintliga ritare och gravörer böra uteslutande arbeta i sina fack, dessa åligganden överlämnas till för ändamålet särskilt lämpad extra arbetskraft. På grund härav hemställer jag om en ökning i bestämda anslaget till extra arbetskraft för ifrågavarande ändamål med 2,000 kronor.»

Framställning av kartverkschefen angående reservationsanslaget.

Därjämte har kartverkschefen i nyssnämnda skrivelse den 15 november 1917 hemställt om ökning av reservationsanslaget till kartarbeten m. m. med 41,800 kronor. Härav komma 10,000 kronor på den geodetiska avdelningen, 15,800 kronor på avdelningen för ekonomiska och stomkartarbeten samt 16,000 kronor på den topografiska avdelningen.

Till ledning för bedömande av kartverkschefens framställning i nu förevarande delar återgivas här till en början den av Kungl. Maj:tt fastställda inkomst- och utgiftsstaten för kartverket för år 1918, i vad angår däri till 158,300 kronor upptagna reservationsanslag:

För de geodetiska arbetena:

till fältarbeten	kronor	39,100
» städning m. m. samt uppvärmning och belysning	»	1,000
	kronor	40,100

För de topografiska arbetena:

till fältarbeten	»	43,500
» utgivnings- och byråarbeten m. m.	»	20,700
» övningsavdelningens ritkurs	»	2,400
» städning m. m. samt uppvärmning och belysning	»	1,600
	kronor	68,200

För de ekonomiska arbetena och stomkartarbetena:

till fältarbeten	»	44,700
» utgivnings- och byråarbeten m. m.	»	3,800
» städning m. m. samt uppvärmning och belysning	»	1,500
	kronor	50,000.

Att förenämnda belopp, tillhopa 158,300 kronor, överstiger det av riksdagen till kartarbeten m. m. beviljade reservationsanslaget å 144,300 kronor sammanhänger med att i inkomst- och utgiftsstaten upptagits bland inkomster tvenne förslagsposter, avseende den ena ersättning för generalstabsaspiranterns utbildning och den andra inkomst av kartförsäljning.

Efter att hava förutskickat dessa uppgifter övergår jag till att redogöra för kartverkschefens framställning om ökning av reservationsanslaget.

Geodetiska
avdelningen.

I fråga om anslagsökningen för den geodetiska avdelningen har kartverkschefen hänfört sig till en skrivelse av denna avdelnings före-

ståndare, professorn vid generalstaben K. D. P. Rosén, vari anförts huvudsakligen följande.

Sedan år 1913 utgjorde reservationsanslaget för de geodetiska fältarbetena 39,100 kronor. Under de gångna fem åren hade de verkliga utgifterna för fältarbeten utgjort i medeltal 39,664 kronor, varav 17,047 kronor till reseersättningar och dagtraktamenten samt 22,617 kronor till materiel, handräckning och transporter. Antal fältarbetsdagar hade växlat mellan 1,164 år 1914 och 954 år 1917.

För ett rationellt utnyttjande av ordinarie och extra personal erfordrades minst 1,200 à 1,300 fältarbetsdagar om året. Endast ett år hade det förra talet något så när kunnat uppnås, men då hade också arbetsanslaget överskridits med 4.113 kronor.

För vissa tjänstemän hade antingen allt fältarbete måst inställas eller ock endast ringa fältarbetstid anslagits. Detta hade skett huvudsakligen på grund av brist på medel. Att, som av samma skäl delvis måst ske, utföra dessa arbeten endast under kortare tid vore icke ekonomiskt, emedan vid arbetets igångsättande och avslutande åtginge ej obetydlig arbetstid och kostnad. Men framför allt vore det arbetsproduktens minskning, som för kartverkets övriga arbeten komme att visa kännbara olägenheter, om ej snar rättelse skedde. Härav framginge sålunda ett tydligt behov av ökat anslag för fältarbetet. Då den år 1912 fastställda staten beträffande fältarbetet huvudsakligen grundade sig på erfarenhet före år 1907, hade ock redan före dess ikraftträdande det på grund av under tiden inträdda prisförhöjningar varit klart, att motsvarande höjning borde ske, men det hade då ansetts, att frågan härom borde få anstå i avvaktan på vidare erfarenhet. Denna vore nu vunnen och gäve tydligt vid handen det nuvarande anslagets otillräcklighet.

Vid första ordningens triangulering samt vid tornbyggnad uppstode större kostnader för material, handräckning m. m. än vid andra ordningens triangelmätning och vid rekognoscering. Det vore således klart, att de geodetiska fältarbetskostnaderna till väsentlig grad bleve olika allt efter vilka skilda slag av arbeten, som företogs, och ingalunda enbart betingades av antalet arbetsdagar. Å andra sidan vore de geodetiska arbetenas beskaffenhet samt resultatens varaktighet och ändamålsenlighet i hög grad beroende av den kostnad, som finge nedläggas på dem. Nu hade på senare åren av sparsamhetsskäl i dessa hänseende avsteg från vad eljest ansetts riktigt måst göras, givetvis i möjligaste mån begränsade till för kartverkets egna arbeten mindre viktiga delar. Härav orsakade dubbelarbeten i framtiden kunde ej undvikas. För att ej nödgas fortgå på denna väg erfordrades ett väsentligt ökat anslag.

Det oundgängligaste vore att bygga observationstorn i ökad omfattning. Deras ändamål vore att tjäna som uppställning för instrument och ljussignal på terräng, som saknade dominerande punkter. Med särskilt södra Sveriges småkulliga och skogklädda natur vore därför tornens användbarhet synnerligen omfattande, men å andra sidan vore det med nu tillgängliga medel ej möjligt att bygga dessa kostsamma torn i erforderligt antal. Under åren 1910-17 hade sammanlagt 68 torn av över 6 meters höjd uppförts, alla i södra Sverige. Det högsta vore 25 meter högt. För dessa hade kostnaden, innefattande material och transport, handräckning samt dagtraktamente för den tjänsteman, som lett byggnadsarbetet, beräknats till 150 à 780 kronor alltefter tornets höjd.

På flera triangelpunkter, där torn enligt goda grunder bort byggas, hade

detta icke kunnat ske enbart på grund av otillräckliga medel. För jämförelses skull kunde nämnas, att i utlandet vida högre och dyrbarare tornbyggnader förekomme i stor utsträckning. Trianguleringstorn på över 30 meters höjd hörde där icke till sällsyntheterna. Det vore ock visst, att mångenstädes i Sverige, särdeles vid de snart förestående arbetena i Södermanland och Uppland, större tornhöjder än de hittills använda skulle komma att visa sig erforderliga. Kostnaden per löpande meter syntes då komma att stiga, enär det hittills använda enkla byggnadssättet då knappast kunde tillämpas.

I vilken utsträckning ökat tornbyggande för framtiden bleve erforderligt, kunde beräknas endast i mån av den fortgående stakningen. Enbart för trianguleringen av Kristianstads län syntes omkring 41 torn skola erfordras.

Utom de sålunda anförda motiven för ökande av arbetsanslaget för de geodetiska arbetena finnes ej oviktiga andra, såsom förfinandet av observationsättet, anläggandet av mera solida markeringar med flera åtgärder i syfte att öka arbetets bestående värde. Men då det nu gällde att påvisa endast de oundgängligen nödiga behoven, ansåge Rosén, att behovet av ökad utsträckning av arbetstiden på fältet samt av utvidgat tornbygge stode främst såsom oavvisligt. En beräkning av den kostnadsökning, som betingades av dessa två delvis med varandra sammanhängande behov, kunde ej strängt genomföras ens då stakning redan skett såsom beträffande Kristianstads län och detta på grund av omöjligheten att på förhand exakt uppskatta virkespris, transportkostnader m. m. Uppskattningsvis vore en ökning av 25 procent av fältarbetsanslaget eller i medeltal 10,000 kronor enligt Roséns bestämda uppfattning vad som oundgängligen på grund av dessa skäl erfordrades för arbetets fortsatta rationella bedrivande. Om man betänkte, att det nuvarande anslaget huvudsakligen grundade sig på erfarenhet före år 1907, borde denna ökning anses synnerligen måttfull. Med nuvarande pris vore detta en otillräcklig höjning, men Rosén hade icke ansett sig böra räkna med de abnorma pris, som nu rådde. Anslagshöjningen hade ock beräknats efter ett konstant behov för avsevärd framtid, varför intet skäl syntes förefinnas att bokföra höjningen som extra anslag utan borde beloppet tilläggas reservationsanslaget.

Ifall det från statskontoret ingivna förslaget om höjning av dagtraktamentet med 50 procent bleve stadfäst, borde givetvis den motsvarande merkostnaden — omkring 5,000 kronor — tillkomma utöver det nu motiverade anslagsbeloppet.

Ekonomiska
avdelningen.

Beträffande den begärda anslagsökningen för avdelningen för ekonomiska och stomkartarbeten har kartverkschefen åberopat en framställning av arbetschefen vid nämnda avdelning av huvudsakligen följande innehåll.

Enligt vad av rapporterna från fältmätarna framginge, hade hantlangningskostnaderna sedan år 1916, oaktat bemödanden att hålla dem vid oförändrade belopp, ändock stigit med omkring 75 öre per man och dag, vilket för 150 dagar och 20 man gjorde 2,250 kronor. Hantlangningskostnaden, vilken för år 1917 beräknats till 11,000 kronor, erfordrade alltså en höjning till 13,250 kronor.

Då skjutstaxan inom såväl Blekinge som Hallands län, inom vilka fältarbetena komme att bedrivas under år 1918, vore höjd från 1.70 kronor per mil och häst till 2.30 kronor, påkallades av denna anledning en höjning av anslaget till rese-

ersättningar, vilken höjning beräknades komma att för avdelningen uppgå till omkring 3,200 kronor. Berörda anslag, som under år 1917 upptagits till 8,700 kronor, syntes sålunda böra sättas till 11,900 kronor.

Vidare hade beräknats, att anslaget till utgivnings- och byråarbeten samt anskaffande och underhåll av instrumenter och inventarier m. m. tarvade en höjning med 25 procent, sålunda från 3,800 kronor till 4,750 kronor.

Anslaget till lokalernas städning, rengöring och belysning, förut upptaget till 1,000 kronor, måste höjas med 200 kronor till 1,200 kronor och anslaget till lokalernas uppvärmning, förut beräknat till 500 kronor, måste höjas med 50 procent till 750 kronor.

Den summa, varmed således det nuvarande reservationsanslaget på grund av dessa skäl borde utökas, uppginge till 6,850 kronor.

Arbetschefen ansåge sig dessutom böra föreslå en åtgärd, som komme att ytterligare öka nämnda anslag.

I och med omläggningen av jordredovisningen hade fältarbetena blivit utökade med mycket tidsödande utredningar, varigenom den areal, som under fältarbetstiden numera medhunnas, nedgått till ungefär hälften mot vad som förut medhunnits. Visserligen vore byråarbetena genom den förändrade jordredovisningen även mycket ökade, dock ej i samma proportion som fältarbetena. Detta förhållande komme att medföra, att den areal, som under nuvarande fältarbetstiden blivit övergången, ej gäve personalen full sysselsättning under byråarbetstiden, och då nu byråarbetena för Malmöhus län, vilka på grund av den därstädes långt drivna jordstyckningen varit synnerligen omfattande och sålunda gjort nämnda disproportion mindre märkbar, snart vore slutförda, stode man redan innevarande vinter inför den situationen att nödgas rapportera någon del av personalen ledig för andra uppgifter, vilket naturligtvis skulle innebära ett försenande av den ekonomiska kartläggningen. Klart vore att, först då tiderna för fältarbeten och byråarbeten ställdes i riktig proportion till varandra, man kunde för avdelningens arbeten avvinna personalen den största möjliga arbetsprodukten.

För att häva dessa missförhållanden föresloges, att fältarbetstiden redan år 1918 måtte förlängas från 5 till 6 månader, en förlängning, som emellertid skulle medföra en ökning av dagtraktamentena med 4,800 kronor, av reseersättningarna med 1,500 kronor och av hantlangningskostnaderna med 2,650 kronor, eller med tillhoppa 8,950 kronor.

Den del av reservationsanslaget, som vore avsedd för de ekonomiska arbetena och stomkartarbetena och som i 1917 års stat upptoges till belopp av 50,000 kronor, borde av sålunda angivna skäl höjas med inalles 15,800 kronor till 65,800 kronor.

Till stöd för sin framställning om höjt anslag för den topografiska avdelningens arbeten har kartverkschefen anført. Topografiska
avdelningen.

»Den under senare åren rådande och alltjämt tilltagande dyrtiden har mer och mer tyngande inverkat på topografiska avdelningens ekonomi, och förhållandena i detta avseende hava nu blivit sådana, att i år fältarbetena måst avbrytas tidigare än beräknats och att, om fältarbetena hädanefter skola kunna utföras i den utsträckning, att kartverket skall kunna prestera vad som bör fordras

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 333 häft. (Nr 373.)

av detsamma, en förhöjning av anslaget är en nödvändighet. Hurudana förhållandena äro, framgår av en jämförelse emellan avdelningens kostnader för resor och hantlangning år 1913, det första året med den nuvarande organisationen, och de efterföljande åren. Nämda år uppgingo reskostnaderna till omkring 7,050 kronor och hantlangningskostnaderna till omkring 7,020 kronor. 1915 hade de ökat till respektive 9,244 och 11,554 kronor och innevarande år hava de sprungit upp till respektive 9,622 och 18,704 kronor. På grund härav hemställer jag underdånigast om en ökning i reservationsanslaget för de topografiska fältarbetena med 5,500 kronor.

Men utöver denna ökning i kostnaderna för avdelningens arbeten har dyrtiden låtit allt skarpare framträda det mindre lyckliga förhållande, varuti den vid avdelningen kommenderade militärpersonalens traktamenten stå till de stigande levnadsomkostnaderna. Dessa omkostnader äro nu uppe i en sådan höjd, att jag anser mig böra hemställa om en höjning av samtliga dagtraktamenten under fältarbetena ävensom vissa dagtraktamenten under byråarbetena.

Dagtraktamentena för såväl fält- som byråarbeten fastställdes i huvudsak genom nådiga brevet den 30 april 1881, som erhöll några smärre tillägg och ändringar uti nådiga brevet den 28 juni 1895. Under den tid, som sedan förflutit, har den civila personalens vid kartverket traktamentsersättning under fältarbetena flera gånger varit föremål för förhöjning och utgår numera i enlighet med nådiga brevet den 29 oktober 1912 enligt gällande resereglemente. Sålunda uppbära geodeter, kartografer och civila topografer dagtraktamente uti resereglementets fjärde klass med 8 kronor per dag, under det att den militära personalen i enlighet med de nyssnämnda nådiga breven uppbära: överstlöjtnant eller major vid generalstaben 8 kronor, kapten lägst 5, högst 6 kronor, subalternofficer lägst 3, högst 5.50 kronor och underofficer lägst 3, högst 4.50 kronor per dag, samtliga traktamenten således understigande i rätt avsevärd grad dagtraktamentet i de klasser av resereglementet, till vilka de militära fältmätarna äro berättigade vid extra förrättning.»

Efter en motivering, för vilken jag icke torde behöva redogöra, enär kartverkschefen i en senare skrivelse på grund av ändrade förhållanden framlagt annat förslag i ämnet, har han i nu förevarande skrivelse hemställt, *dels* att till officer eller underofficer i aktiv tjänst, som deltagar i de topografiska fältarbetena, må, utöver det traktamente en var enligt nådiga breven den 30 april 1881 och den 28 juni 1895 äger att uppbära, tills vidare under arbetena inom förrättningsorterna utbetalas ett tillägg av 2 kronor per dag, *dels ock* att, för så vitt bestämmelserna angående dagtraktamenten i nyssnämnda bägge brev borde anses avse även reservpersonal, dessa brev icke vidare måtte tillämpas på densamma utan att i stället följande dagtraktamenten måtte tillerkännas officerare och underofficerare i reserven eller på reservstat:

Under byråarbetena: Regementsofficer	10 kronor
Kapten	9 »
Subalternofficer	7 »
Underofficer	6 »

Under fältarbeten: Ett tillägg av 2 kronor per dag för samtliga grader under arbeten inom förrättningsorten.

För genomförandet av dessa förhöjningar i dagtraktamentena, vilka, beräknade efter den nu kommenderade personalen på stat, i reserven och på reservstat uppginge till 8,500 kronor, erfordrades en ökning av reservationsanslaget för de topografiska arbetena: till fältarbeten med 4,500 kronor och till byråarbeten med 4,000 kronor.

På grund av de ansenligt ökade bränsleprisen i förening med det i förhållande till den topografiska avdelningens förra lokal större antal och betydligt kallare rum, som nu måste uppvärmas, och på grund av att i den nya lokalen under den mörka årstiden i större delen rum elektriskt ljus dagligen måste brinna hela arbetstiden, hade kostnaderna för uppvärmning och belysning stigit så betydligt, att kartverkschefen såg sig nödsakad att hemställa om ökning av anslaget till denna post med 2,000 kronor.

Kartverkschefen har därjämte anfört, att möjlighet icke förefunnos att med det nuvarande anslaget kunna under år 1918 bestrida de ökade kostnader, som på grund av dyrtiden åsamkades kartverket och som utan tvivel måste tvinga till ett sådant förkortande av fältarbetena, att brist på byråarbete och en förminskad och försenad kartutgivning därav skulle bli en följd. Då han tillika ansåge det vara synnerligen ömmande att åt den kommenderade militärpersonalen redan från och med 1918 års ingång bereddnes den förbättring av dagtraktamentena, han nu föreslagit, samt då behovet av en extra arbetskraft i topografiska avdelningen och en förhöjning av anslaget till vaktmästarbiträden borde fyllas redan med ingången av år 1918, hemställde han, att den begärda anslagsökningen måtte utgå redan för år 1918.

I skrivelse den 14 november 1917 har kommissionen för de allmänna kartarbetena tillstyrkt kartverkschefens förslag till inkomst- och utgiftsstat för kartverket för år 1918, upptagande de i kartverkschefens skrivelse den 15 november 1917 angivna ökningarna i bestämda anslaget och i reservationsanslaget.

*Kartverks-
kommissionen
14 nov. 1917.*

Utlåtanden över kartverkschefens framställning angående höjning av dagtraktamentena för officerare och underofficerare hava avgivits av chefen för generalstaben, som tillstyrkt framställningen, samt av arméförvaltningen, som yttrat följande.

*Yttranden av
chefen för
generalstaben
och arméför-
valtningen.*

»Den vid rikets allmänna kartverk tjänstgörande militära personalen äger att från anslag under fjärde huvudtiteln uppbära följande slag av avlöningsförmåner.

Generalstabens vid dess topografiska avdelning placerade officerare samt från armén kommenderade officerare och underofficerare på stat åtnjuta, förutom inkvarterings- och servisbidrag samt vad beträffar underofficerare, ersättning för bränsle och lyse, lön och dagavlönning med de i vederbörliga stater uppförda belopp.

Personal å reservstat äger uppbära allenast lön med de i § 8 av nämnda förordningen angående arméns reservstater den 5 november 1915 angivna belopp. Däremot äger personal i reserv under denna tjänstgöring ej åtnjuta någon avlöning från fjärde huvudtiteln.

Arméförvaltningens civila departement, som, med hänsyn till ifrågavarande tjänstgörings särskilda art, anser skäligt, att under densamma böra utgå de föreslagna tilläggen till, respektive förhöjningen av de från anslag under riksstatens nionde huvudtitel utgående dagtraktamenten, får i underdånighet tillstyrka bifall till den av rikets allmänna kartverk i denna del gjorda framställning.»

Kartverks-
chefen 6 febr.
1918 ang.
dagtraktamen-
ten m. m.
åt militär per-
sonal.

Beträffande dagtraktamenten m. m. åt militär personal vid den topografiska avdelningen har kartverkschefen den 6 februari 1918 avgivit förnyad framställning, vari anförts huvudsakligen följande.

»Den militära personalens dagtraktamenten under *fältarbetena*, bestämda genom nämnda breven den 30 april 1881 och den 28 juni 1895, utgå med i vissa fall icke oväsentligen lägre belopp än nu gällande traktamentsersättning enligt resereglementet. Ifrågavarande lägre dagtraktamente har motiverats därmed att, så länge topografiska avdelningen sysslade med nymätningar, kunde rekognoscörerna under jämförelsevis längre tidsperioder kvarstanna i ett och samma kvarter och därigenom nedbringa omkostnaderna för mat och husrum. Detta motiv för en lägre avlöning än traktamente enligt resereglementet blev dock icke gällande i fråga om de civila topografernas, ritares och gravörers avlöning under liknande arbete. Enligt nämnda brevet den 29 oktober 1912 åtnjuta dessa dagtraktamente enligt resereglementets 4 och 5 klasser.

Utsikten att redan innevarande år erhålla en ökning i anslaget till de topografiska fältarbetena har gjort, att landets topografiska nymätning kan beräknas kunna fortsätta enligt plan och sålunda vara avslutad under loppet av innevarande år. Med igångsättandet år 1919 av det topografiska revisionsarbetet bortfaller det ovan angivna motivet för en lägre avlöning än efter resereglementet, då revisionsarbetet nödgår till väsentligen tätare ombyten av kvarter. De militära rekognoscörerna vid nymätning tillkommande kvadratmilspenningarna bortfalla i och med dessa revisionsarbetens igångsättande.

Mitt underdåniga förslag av den 15 november 1917 angående en ökning under fältarbetena av dagtraktamentet för all fast anställd militär personal med 2 kronor var avsett att utjämna nu rådande missförhållanden i fråga om den militära och civila personalens dagtraktamenten under fältarbetena. Ifrågavarande missförhållanden komma emellertid genom den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av resereglementets traktamentsersättningar att ytterligare förstöras. Sistnämnda öknings av dagtraktamentena komma nämligen under arbetena inom förrättningsorten uteslutande den civila personalen tillgodo.

På grund av det ovan anförda får jag i underdånighet föreslå, att Eders Kungl. Maj:t *dels* måtte förordna, att vid rikets allmänna kartverk den militära personalen, i likhet med vad förhållandet är med den civila, under fältarbetena tillerkännas dagtraktamente enligt resereglementet,

dels att den i nämnda brevet den 30 april 1881, p. 8 angivna ökningen av 1 krona per dag för viss personal, ävensom bestämmelsen om kvadratmilspengar till den militära personalen bortfalla.

Dessutom får jag — därest den i årets statsverksproposition föreslagna förhöjningen av dagtraktamenten enligt avlöningsreglementet för armén, tariff bil. A, vinner laga kraft — hos Eders Kungl. Maj:t anhålla att, undantagandes generalstabsofficerarna, samtlig militär personal — således även underofficerare — måtte under byråarbetena avlönas enligt nämnda reglemente och tariff, med tillägg efter första anställningsåret av 1 krona per dag.»

Över kartverkschefens sistnämnda framställning har kartverkskommissionen den 14 februari 1918 avgivit infortrat utlåtande och därvid anført:

Kartverkskommissionen
14 febr. 1918.

»Med instämmande uti de skäl kartverkschefen anført för de föreslagna förändringarna beträffande dagtraktamenten under fältarbetena, nämligen utjämnande av det rådande missförhållandet emellan de militära och civila fältmätarnas dagtraktamenten, vilka för de förra i enlighet med nämnda breven den 30 april 1881 och 28 juni 1895 utgå med belopp vida understigande dem, som i enlighet med nämnda brevet den 29 oktober 1912 tillkomma de senare enligt gällande resereglemente, hemställer kommissionen i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t behagade bifalla vad kartverkschefen i detta hänseende föreslagit, nämligen att den militära personalen, i likhet med vad förhållandet är med den civila, under fältarbetena måtte tillerkännas dagtraktamente enligt resereglementet; och får kommissionen därjämte hemställa, att, oaktat det topografiska revisionsarbetet först 1919 igångsättes, de militära fältmätarna måtte redan under innevarande års fältarbeten komma i åtnjutande av denna förbättring av dagtraktamentena, behjärtansvärd dessutom på grund av de tryckande ekonomiska förhållandena.

Kommissionen anser i likhet med kartverkschefen, att såväl den i nämnda brevet den 30 april 1881, p. 8 angivna ökningen av 1 krona per dag under fältarbetena för viss personal ävensom bestämmelsen i p. 7 om kvadratmilspengar till den militära personalen, böra, för den händelse Eders Kungl. Maj:t bifaller förslaget om dagtraktamentens utbetalande enligt resereglementet, samtidigt bortfalla.

Slutligen hemställer kommissionen i underdånighet om nådigt bifall till att — därest den i årets statsverksproposition föreslagna förhöjningen av dagtraktamenten enligt avlöningsreglementet för armén, tariff bil. A vinner laga kraft — vilken tariff ligger till grund för bestämmelserna i nämnda brevet den 28 juni 1895 angående dagtraktamenten till militär personal under byråarbetena, med undantag av generalstabsofficerare på stat samtlig militär personal, således såväl officerare och underofficerare på stat som på reservstat och i reserven, måtte redan under innevarande år avlönas enligt nämnda reglemente och tariff, med det tillägg efter första anställningsåret av 1 krona per dag, som i enlighet med sistnämnda nämnda brev för närvarande utgår.»

Departements-
chefen.

Beträffande de av löneregreringskommittén återgivna uttalaudena av 1912 års riksdag angående önskvärdheten av en grundlig utredning i avseende å rikets allmänna kartverks organisation vill jag erinra, att förnämsta orsakerna till att en sådan utredning icke ansågs böra genast igångsättas voro, att man fann det nödigt att ännu någon tid inhämta erfarenhet om kartverkets verksamhet under de arbetsformer, som skapats för densamma, samt att särskilt frågan om det fortsatta bearbetandet av det ekonomiska kartverket ännu ej syntes mogen för avgörande. Under den därefter förflutna tiden hava de ekonomiska kartarbetena fortgått och sträckt sig över allt flera län. Det är naturligt, att detta provisoriska förhållande icke kan undgå att medföra en viss osäkerhet och vålla olägenheter i flera avseenden. Emellertid synes frågan om det ekonomiska kartarbetet ännu ej vara mogen till avgörande. Vid de ekonomiska kartor, som senast utarbetats, har man tillämpat en större skala och en mycket mer detaljerad jordredovisning än förut, vilket medfört bestämda fördelar. Av stor betydelse för kartverksfrågans bedömande är, i vad mån kartornas användbarhet för olika ändamål kan röna inflytande av den anpassning till jordregistret, som skall sökas genomförd i så stor utsträckning som möjligt. Att härav vållas några års uppskov med det slutliga avgörandet av kartverksfrågan, synes ej kunna undvikas.

De nu föreliggande förslagen om löneregrering för vissa civila befattningshavare vid kartverket synas mig kunna och böra företagas till behandling oberoende av nyssnämnda uppskov. Genom vidtagandet av löneförhöjningar på grundvalen av dessa förslag läggas icke större svårigheter i vägen för de förändringar, som må bliva följden av en blivande utredning, än de nuvarande förhållandena innebära, och vilka år 1912 ansågos tillräckligt avhjälpta genom den här ovan återgivna föreskriften i avlöningsvillkoren angående befattningshavarnas skyldighet att underkasta sig möjligen blivande organisatoriska förändringar.

Vad innehållet i förevarande förslag till avlöningsförhöjningar angår finner jag mig kunna biträda löneregreringskommitténs förslag, att observatorerna skola i löneavseende jämsställas med tjänstemän av andra graden samt att geodeter och kartografer skola erhålla avlöning enligt första normalgraden. Jag vill särskilt framhålla, att det synes mig fullt befogat, att det nuvarande systemet, enligt vilket dessa tjänstemäns avlöning bestämts efter typen för vissa läroverkslärares, från vilkas verksamhet deras tjänstgöring är principiellt skiljaktig, övergives. Detsamma har redan skett beträffande tjänstemännen vid Sveriges geologiska

undersökning m. fl. och har i år av Kungl. Maj:t föreslagits i fråga om tjänstemännen vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

Att för geodeterna införa i titeln ordet »stats-» synes mig knappast lämpligt, då detta ord icke gärna kan tillfogas övriga befattningshavares vid kartverket titlar, vilket ej heller ifrågasatts; någon avsevärd olägenhet torde ej kunna bli följden av att för geodeterna bibehålla den nuvarande benämningen.

Avlöningarna för de å övergångsstat upptagna civila topograferna böra avpassas efter de nu föreslagna avlöningarna för geodeter och kartografer och alltså, efter avdrag motsvarande pensionsbidraget, i överensstämmelse med löneregleringskommitténs beräkning upptagas med ett begynnelsearvode av 3,915 kronor. Då staten upptager fyra dylika befattningar, men allenast tre numera äro besatta, kan en sådan befattning nu uteslutas.

Beträffande avlöningen för de manliga ritarna och gravörerna biträder jag löneregleringskommitténs förslag, att begynnelseavlöningen sättes till 3,000 kronor, därav 1,700 kronor lön, 1,000 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vilket i jämförelse med nuvarande avlöning innebär en förhöjning med 600 kronor. I stället för de nuvarande fyra ålderstilläggen å 400 kronor, varav 300 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar, föreslår kommittén tre dylika tillägg å 400 kronor till lönen. Härigenom höjes slutlönen från 4,000 till 4,200 kronor och högsta pensionen från 2,500 till 2,900 kronor. Ritarna och gravörerna hava hemställt, att ålderstilläggens belopp måtte sättas till 500 kronor. Det må visserligen erkännas, att höjningen av slutlönen är skäligen ringa, men då den skulle uppnås fem år tidigare än nu och alltså få åtnjutas längre, samt då pensionsbeloppets höjning är avsevärd, anser jag mig böra stanna vid kommitténs förslag, som av densamma vidhållits, även efter det personalens nyssnämnda framställning gjorts.

I fråga om rätt för geodet, kartograf och manlig ritare eller gravör att för ålderstillägg å den nya staten tillgodoräkna sig föregående tjänstetid instämmer jag med löneregleringskommittén i dess senare förslag, nämligen att sådan rätt bör medgivas för tid utöver fem år. Samma rätt bör medges topograferna.

Mot den gjorda framställningen, att geodetaspirantens arvode måtte utgå med högst 3,000 kronor har jag icke något att invända. Samma maximum torde böra bestämmas för två kartografaspiranter. På grund härav bör anslagsposten till arvoden åt extra personal m. m. ökas med 3,000 kronor.

Någon förändring i de avlöningsförmåner, som nu äro bestämda för arbetschefen vid kartverkets ekonomiska avdelning, finner jag icke vara tillräckligt motiverad av den löneförhöjning, som nu tillstyrkes för kartograferna. Hans begynnelseavlöning överstiger deras nu föreslagna slutavlöning med 900 kronor.

Jag anser visserligen den av de kvinnliga ritarna gjorda framställningen om erhållande av någon avlöningsförhöjning vara grundad på skäl, vilka ej kunna fränkännas betydelse, men då, såsom löne-regleringskommittén framhållit, frågan om förhöjning av de i statens tjänst anställda kvinnliga biträdenas avlöning synes böra snarast upptagas till utredning i hela dess vidd, finner jag mig icke nu böra ifrågasätta någon ändring i de kvinnliga ritarnas vid kartverket avlöning eller i villkoren därför.

Vad vaktmästarnas avlöningar angår torde desamma tillsvidare böra här upptagas med oförändrade belopp. Därest med anledning av Kungl. Maj:ts proposition förändrade avlöningsförmåner bliva beslutade för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, lära dessa ändringar komma att av riksdagen tillämpas även å kartverkets stat.

Kartverkschefens särskilda framställning om uppförande å kartverkets stat av en tredje ordinarie vaktmästarbefattning anser jag mig böra tillstyrka. Till följd härav kan anslagsposten till arvoden åt extra personal minskas med 900 kronor. Om denne vaktmästares avlöning gäller givetvis vad nyss sagts angående övriga vaktmästaravlöningar vid kartverket. Tillika torde böra lämnas sedvanlig föreskrift om rätt för innehavare av denna nya ordinarie vaktmästarbefattning att för ålderstillägg tillgodoräkna sig tid, varunder han omedelbart före den nya statens ikraftträdande innehåft stadigvarande anställning vid kartverket såsom extra vaktmästare med full tjänstgöringsskyldighet.

Vad därefter angår de av kartverkschefen i framställningen den 15 november 1917 ifrågasatta höjningarna i anslagsposten till arvoden åt extra personal m. m. synes det till ökad avlöning åt vaktmästarbiträde avsedda beloppet av 350 kronor kunna beredas genom jämkning å andra utgifter från denna post och anslagsökning för detta ändamål alltså vara obehörlig.

Av vad kartverkschefen anfört angående behovet av biträde vid topografiska avdelningen för tillsyn och vård av förråden av kartor, plåtar, instrument och materialier m. m. finner jag ådagalagt, att redogöraren vid generalstaben icke längre lämpligen kan omhänderhava dessa uppgifter och att ett extra biträde bör anställas för detta ändamål. Mot det härtill föreslagna beloppet av 2,000 kronor har jag ej något att erinra. Att härtill anvisa medel redan för år 1918 synes dock icke nödvändigt. Ej

heller finner jag mig kunna tillstyrka, att de behöfliga medlen beredas genom höjning i den ordinarie statens anslagspost till arvoden åt extra personal m. m., enär de omständigheter, som föranlett behovet, i viss mån äro av tillfällig natur, beroende på lokalförhållanden. Medel för ändamålet synas mig böra anvisas å extra stat.

Då jag förut tillstyrkt, att nyssnämnda anslagspost till arvoden åt extra personal m. m. må dels ökas med 3,000 kronor på grund av höjning av aspiranternas maximiarvoden, dels ock minskas med 900 kronor till följd av uppförandet å ordinarie stat av ytterligare en vaktmästarbefattning, samt då för ökade vikariatsersättningar påfordras viss ökning, vilken då avlöningsförhöjning ej nu ifrågasättes för kvinnliga ritare, torde kunna begränsas till 400 kronor, skulle vid bifall till samtliga dessa förslag denna anslagspost böra ökas med 2,500 kronor eller från 24,000 kronor till 26,500 kronor.

Löneregleringskommittén har antytt, att förslagsanslaget till åldersstillägg skulle kunna minskas vid bifall till kommitténs förslag till ändrade avlöningar, beroende på att antalet ålderstillägg då komme att nedsättas. Jag vill emellertid nämna, att sagda förslagsanslag, som nu upptages med 28,580 kronor, under senare år avsevärt överskridits, i det att utgifterna från detsamma utgjort 30,170 kronor år 1914, 34,670 kronor år 1915, 32,970 kronor år 1916 och 37,270 kronor under år 1917 intill den 1 december samt upptagits i statförslaget för år 1918 till 36,700 kronor. Vid sådant förhållande synes annan förändring i anslaget ej böra ske, än att det avjämnas nedåt till 28,000 kronor.

Förslagsanslaget till ålderstillägg å övergångsstat bör däremot ökas till att motsvara ett ålderstillägg till en var av de tre topograferna och upptagas till 1,455 kronor.

Vidkommande därefter reservationsanslaget är först att märka den föreslagna höjningen med 10,000 kronor till geodetiska avdelningens arbeten. Dessa arbeten äro grundläggande för all kartläggning och i lika mån nödvändiga, huru än kartverket blir organiserat och vare sig de ekonomiska kartarbetena skola fortsättas eller icke. Bristen på ett fullt tillfredsställande triangelnät över vårt land är för övrigt synnerligen kännbar även för lantmåteriväsendet, och desto mer ju noggrannare mätningssätt som användes. Jag anser det därför vara önskligt, att dessa arbetens bedrivande befordras genom ökat anslag, varigenom fältarbetstiden kan bättre utnyttjas. Av de utav professor Rosén angivna skäl synes det även nödvändigt att räkna med ökade kostnader för tornbyggnader. På grund härav och då den begärda höjningen för

detta ändamål med 10,000 kronor beräknats efter ett konstant behov för avsevärd framtid, tillstyrker jag, att det ordinarie reservationsanslaget från och med år 1919 måtte höjas med detta belopp.

På grund av den tillämnade höjningen av resereglementets dagtraktamentsbelopp behöves ytterligare anslag å 5,000 kronor i enlighet med professor Roséns beräkning. Därtill kommer på grund av de höjningar i skjutstaxor och avgifter för järnvägsbiljetter, som skett efter det kartverkschefens skrivelse den 15 november 1917 avlåtits, ett belopp, som enligt vad jag från bemälda chef inhämtat kan beräknas till 6,000 kronor. Av dessa belopp, tillhopa 11,000 kronor, torde 8,000 kronor böra utgöra höjning av det ordinarie reservationsanslaget och 3,000 kronor äskas å extra stat.

Nyssnämnda belopp av 11,000 kronor behöves av samma anledningar även för innevarande år och bör fördenskull äskas å tilläggsstaten för sagda år.

Jag vill i detta sammanhang anmärka, att observatorerna böra, sedan de jämställts med andra gradens tjänstemän, åtnjuta reseersättning och dagtraktamente efter tredje klassen i resereglementet, varemot den rätt, som nu tillkommer observatorer och geodeter att under fältarbeten uppbära utöver dagtraktamentet enligt resereglementet en särskild ersättning av 1 krona 50 öre för dag, bör för observatorernas vidkommande i sammanhang härmed upphöra.

De anslagsökningar för den ekonomiska och stomkartavdelningen, som föranledas av stegrade hantlangningskostnader, höjda skjutstaxor, ökade kostnader för utgivnings- och byråarbeten samt anskaffande och underhåll av instrument och inventarier ävensom till lokalernas städning, rengöring, belysning och uppvärmning och vilka av arbetschefen beräknats tillhopa till 6,850 kronor, synas mig vara av beskaffenhet att icke kunna avvisas. Sedan skjutstaxorna och järnvägsbiljetternas pris blivit ytterligare höjda, föranledas ökade utgifter för resorna, så att det behöfliga anslaget torde bliva 9,000 kronor. Vissa av de nu avsedda anslagsökningarna hänföra sig till dyrtidsförhållanden, som kunna antagas bliva åtminstone delvis av övergående natur. Emellertid torde det vara nödvändigt att räkna med, att en viss höjning i hantlangningskostnaderna skall bliva bestående ävensom att vissa andra utgifter komma att utgå med högre belopp än förr. Med hänsyn härtill torde en höjning å det ordinarie anslaget med 4,000 kronor icke vara för hög. Å extra stat för år 1919 torde böra uppföras ett anslag av 5,000 kronor.

Emellertid synes skola tillkomma en i framställningen icke beaktad utgift nämligen på grund av förberörda tillämnade höjning i dagtrakta-

mentena. Verkställd beräkning ger vid handen, att denna utgiftsökning för en fältarbetstid av fem månader icke bör sättas lägre än 12,000 kronor. Det ordinarie reservationsanslaget bör ökas även med detta belopp.

De nu angivna ökade kostnaderna för denna avdelning av kartverket komma att göra sig gällande även under innevarande år. Jag anser därför, att å tilläggsstat för år 1918 böra härtill äskas 9,000 + 12,000 = 21,000 kronor.

Vad av arbetschefen vid den ekonomiska avdelningen anförts rörande önskvärldheten av att utsträcka avdelningens fältarbetstid för att därunder samla ytterligare arbetsmaterial åt personalen under byråarbetstiden kan visserligen ej fränkännas visst fog, men då frågan om det ekonomiska kartverkets fortsatta bearbetande ännu är oavgjord, kan jag icke tillstyrka en dylik åtgärd.

Vad slutligen den topografiska avdelningens andel i reservationsanslaget angår har kartverkschefen framhållit, att densamma borde ökas med 5,500 kronor på grund av ökade rese- och hantlangningskostnader. Då denna höjning synes vara grundad på en jämförelse mellan dessa kostnader under åren 1913 och 1915, under vilket sistnämnda år kristidens prisstegring ännu icke blivit så stark som senare, finner jag mig icke böra göra någon erinran mot att sagda behov tillgodoses genom ökning av det ordinarie reservationsanslaget med nyss nämnda belopp.

På grund av höjda biljettpriiser och skjutstaxor vållas för denna avdelning ytterligare ökad utgift till belopp, som enligt vad kartverkschefen anmält, kan beräknas till 7,000 kronor. Härav torde 3,000 kronor böra beredas genom höjning av det ordinarie anslaget och återstoden, 4,000 kronor, uppföras å extra stat.

På grund av den tillämnade höjningen av resereglementets traktamentsbelopp tillkommer en ökad utgift för den till topografiska avdelningen hörande civila personalen. Härtill synes efter inhämtade upplysningar ett belopp av 2,500 kronor böra beräknas och uppföras såsom höjning av det ordinarie anslaget.

De nu för topografiska avdelningen angivna beloppen 5,500 + 7,000 + 2,500 = 15,000 kronor behövas även innevarande år för att icke fältarbetena skola behöva avbrytas alltför tidigt. De böra därför anvisas å tilläggsstat för år 1918.

Vad därefter angår den militära personalen vid den topografiska avdelningen finner jag de av kartverkschefen anförda omständigheterna utgöra fullt skäl för att de särskilda bestämmelser, som i breven den 30 april 1881 och den 28 juni 1895 meddelats angående viss lägre traktamentsersättning under fältarbeten än enligt resereglementet, nu

upphöra att gälla och att traktamente enligt nämnda reglemente må under berörda arbeten utgå till denna personal lika väl som till den civila personalen. Då nymätningen icke avslutas förrän med innevarande år, skulle det möjligen synas befogat att låta med denna ändring anstå till år 1919, men då man i sådant fall icke kunnat undgå att för år 1918 giva de militära fältmätarna någon tillfällig ökad förmån — vilken säkerligen måst väsentligt överstiga det av kartverkschefen i november 1917 utan kännedom om de ifrågasatta höjningarna i, resereglementets dagtraktamenten föreslagna beloppet av 2 kronor — samt med hänsyn till vad kartverkskommissionen anfört anser jag mig böra tillstyrka, att förändringen må inträda redan under år 1918. Dock böra i detta fall kvadratmilspenningarna samt den i punkten 8 av 1881 års brev omförmälda extra ersättning till barometeravvägare och stomkartemätare redan detta år bortfalla.

Enligt vad jag inhämtat, torde även med tillämpning av detta system beträffande traktamentsersättningen till militär personal under fältarbetstiden den av kartverkschefen i skrivelsen den 15 november 1917 begärda ökningen med 4,500 kronor i det ordinarie anslaget vara tillräcklig.

Detta belopp bör äskas även å tilläggsstat för år 1918.

Vad den militära personalens ersättning under byråarbeten angår ansluter jag mig till förslaget, att den skall för all dylik personal med undantag för generalstabsofficerare på stat beräknas i enlighet med det av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under punkten 42 av fjärde huvudtiteln framlagda förslag, avseende förhöjning av dagtraktamenten enligt avlöningsreglementet för armén, tariff bil. A. Det hittills jämlikt förberörda brev den 28 juni 1895 medgivna tillägget efter första anställningsåret av 1 krona per dag synes böra bibehållas i enlighet med kartverkskommissionens därom gjorda hemställan. Vid bifall till vad jag nu föreslagit kommer, enligt vad jag inhämtat, att utöver de av kartverkschefen i skrivelsen den 15 november 1917 till ökade dagtraktamenten under byråarbeten begärda 4,000 kronor att krävas ytterligare 4,000 kronor, alltså inalles 8,000 kronor. Det ordinarie anslaget bör ökas härmed.

Enahanda belopp bör utgå å tilläggsstat för år 1918.

Jag vill i detta sammanhang meddela, att jag i de frågor, som beröra den militära personalen, samrätt med chefen för lantförsvarsdepartementet och erfarit, att han delar den mening, jag i dessa frågor uttalat.

Vad slutligen angår kartverkschefens framställning om ökade medel till belopp av 2,000 kronor på grund av ökade bränslekostnader anser jag den böra vinna tillmötesgående. Beloppet synes böra för år 1919 anvisas å extra stat. För år 1918 tarvas enahanda belopp å tilläggsstat.

Inalles har jag sålunda tillstyrkt höjningar i det ordinarie reservationsanslaget med 10,000 + 8,000 + 4,000 + 12,000 + 5,500 + 3,000 + 2,500 + 4,500 + 8,000 kronor, tillhoppa 57,500 kronor, varigenom sagda anslag skulle höjas från 144,300 kronor till 201,800 kronor.

På extra stat för år 1919 har jag tillstyrkt anslag av 2,000 + 3,000 + 5,000 + 4,000 + 2,000 kronor eller sammanlagt 16,000 kronor.

Därjämte har jag tillstyrkt, att å tilläggsstat för innevarande år måtte äskas anslag å 11,000 + 21,000 + 15,000 + 4,500 + 8,000 + 2,000 kronor, tillhoppa 61,500 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag nu framlägga följande förslag till stater för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk att tillämpas från och med år 1919.

A. Avlöningsstat.

I. Bestämt anslag.	Lön.	Tjänstgöringspennningar	Orts-tillägg	Summa	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
1. Den geodetiska avdelningen.					
1 observator	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 do	3,600	1,800	400	5,800	
1 geodet	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
5 geodeter	11,000	7,500	1,500	20,000	
2. Den topografiska avdelningen.					
1 manlig ritare eller gravör.....	1,700	1,000	300	3,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter 10 år med ytterligare 400 kronor och efter 15 år med än ytterligare 400 kronor.
11 manliga ritare eller gravörer	18,700	11,000	3,300	33,000	
Till arvode åt manlig ritare eller gravör, som förordnas att biträda vid ritar- och gravörarbetenas övervakande och ledning ävensom vid instruktion av yngre ritare och gravörer	—	—	—	300	
3. Avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartarbeten.					
1 arbetschef	4,400	2,000	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 kartograf	2,200	1,500	300	4,000	
17 kartografer	37,400	25,500	5,100	68,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 kvinnlig ritare	900	550	150	1,600	
7 kvinnliga ritare	6,300	3,850	1,050	11,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
Till ersättning åt de geodeter och kartografer, vilka förordnas att biträda med ledning och tillsyn av fältarbeten	—	—	—	1,500	

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- tillägg	Summa	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
2 d:o	1,400	700	300	2,400	
Till arvoden åt extra personal, gratifikationer åt ritar- och gravörelever samt vikariatsersättningar	—	—	—	26,500	
Säger	—	—	—	194,700	
II. Förslagsanslag.					
Till ålderstillägg	—	—	—	28,000	
Summa	—	—	—	222,700	

Anm. 1. Den i staten upptagna avlöningen till arbetschefen vid avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartarbeten utgår endast under förutsättning, att han icke är militär i aktiv tjänst, i vilket fall han endast äger uppbära arvode å 1,000 kronor.

Anm. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

B. Övergångsstat.

	Kronor	
I. Bestämt anslag.		
1 topograf, arvode, utgörande efter stadgal avdrag	3,915	} Av detta begynnelsearvode anses 1,500 kronor motsvara tjänstgöringspennningar. Till arvodets återstående del kunna komma tre ålderstillägg efter respektive 5, 10 och 15 år; utgörande dessa ålderstillägg, likaledes efter stadgade avdrag, det första 485 kronor samt det andra och det tredje vardera 480 kronor.
2 topografer d:o d:o	7,830	
Säger	11,745	
II. Förslagsanslag.		
Till ålderstillägg	1,455	
Summa	13,200	

Slutsumman av de bägge staternas bestämda anslag utgör 206,445 kronor. Då det nuvarande bestämda anslaget uppgår till 167,920 kronor, utgör ökningen 38,525 kronor.

De i staterna upptagna förslagsanslagen till ålderstillägg utgöra tillhopa 29,455 kronor. Då motsvarande summa nu är 28,580 kronor, innefattar förslaget en höjning av anslaget med 875 kronor.

För åtnjutande av de i förestående avlöningsstat upptagna avlöningsförmåner torde böra gälla nuvarande villkor och bestämmelser, dock med följande ändringar och tillägg, nämligen:

att i fråga om befattnings bestridande vid sjukdomsförfall m. m. skall, i stället för därom nu intagen bestämmelse, gälla, att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras till följd av tjänsteresor eller för beredande av semester, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid rikets allmänna kartverk, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår, samt att han därvid skall äga att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest däremot svarande belopp;

att bestämmelserna ej mindre om en fjärde förhöjning av avlöningen genom ålderstillägg än även i fråga om ålderstilläggsberäkning vid befordran från geodet till observator skola utgå;

att i övrigt beträffande avlöningsförhöjning skall utöver vad nu finnes stadgat gälla, att geodet, kartograf eller manlig ritare eller gravör, som under mer än fem år före den 1 januari 1919 tjänstgjort i sin befattning, må för erhållande av ålderstillägg till lönen tillgodoräknas tjänstetid, som infallit före nämnda tidpunkt, i vad denna tjänstetid må överstiga fem år; samt att den, som utnämnes att från och med den 1 januari 1919 vara innehavare av den nya ordinarie vaktmästarbefattningen å staten, må för ålderstillägg i samma befattning tillgodoräknas tid, varunder han omedelbart dessförinnan innehaft stadigvarande anställning vid kartverket såsom extra vaktmästare med full tjänstgöringsskyldighet; samt

att beträffande avlöningsförhöjning dessutom skall, i stället för därom nu intagen bestämmelse, gälla, att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning.

Vidare torde böra fortfarande föreskrivas, att för civil topograf skola i tillämpliga delar gälla samma villkor, som äro stadgade för kartograf.

I årets statsverksproposition beräknades för rikets allmänna kartverk förhöjning i det ordinarie anslaget med 89,200 kronor samt anslag å extra stat till belopp av 10,000 kronor, tillhopa 99,200 kronor. Jag har nu föreslagit ökning i bestämda anslaget med 38,525 kronor, i

förslagsanslaget med 875 kronor och i reservationsanslaget med 57,500 kronor, tillhopa 96,900 kronor, varförutom jag tillstyrkt anslag å extra stat för år 1919 på 16,000 kronor.

I den avlämnade propositionen angående tilläggsstat för år 1918 beräknades för kartverket anslag å 40,000 kronor. Nu har jag funnit mig böra föreslå anslag för detta ändamål å 61.500 kronor. Till täckande av de merkostnader, som av de sålunda ifrågasatta anslagsökningarna föranledas, kommer chefen för finansdepartementet att framdeles under riksdagens lopp framställa erforderligt förslag.

På grund av vad jag sålunda anført får jag nu hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig framlagda förslagen till avlöningsstat och övergångsstat för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk att gälla från och med år 1919;

dels förklara, att för åtnjutande av de i samma stater upptagna avlöningsförmåner skola gälla de för dylika förmåner å den nuvarande staten stadgade villkor och bestämmelser med de härovan av mig tillstyrkta ändringar och tillägg;

dels förklara, att den, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning å kartverkets avlöningsstat, skall vara pliktig att underkasta sig de för avlöningsförmånernas åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser samt att den innehavare av ordinarie befattning vid kartverket, vilken icke före den 1 december 1918 anmäler, att han vill övergå till ny stat och underkasta sig de för avlöningsförmåner enligt densamma stadgade villkor och bestämmelser, och vilken ej heller kan lagligen därtill förbindas, skall varda bibehållen vid de enligt dittills gällande stat honom tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels ock höja de under anslagstiteln »rikets allmänna kartverk» å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppförda stärskilda anslag, nämligen:

bestämda anslaget från.....	kronor	167,920
med	»	38,525
till	»	206,445;
förslagsanslaget från	»	28,580
med	»	875
till	»	29,455
samt reservationsanslaget från	»	144,300
med	»	57,500
till	»	201,800.

Vid bifall härtill kommer anslagstitelus slutsumma att höjas från 340,800 kronor med 96,900 kronor till 437,700 kronor.

2:o.

Anslag å
extra stat
till diverse
behov vid
rikets all-
männa kart-
verk.

Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för diverse behov vid rikets allmänna kart-
verk å *extra stat* för år 1919 anvisa ett reservations-
anslag av kronor 16,000.

3:o.

Anslag å
tilläggsstat
till diverse
behov vid
rikets all-
männa kart-
verk.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 1:o härovan hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för diverse behov vid rikets allmänna kart-
verk å *tilläggsstat* för år 1918 anvisa ett reservations-
anslag av kronor 61,500.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen anfört och hemställt i punkterna 1:o—3:o härovan, och behagade Hans Maj:t Konungen därtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i dessa ämnen skulle med den lydelse, bil. . . . till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.